

ภาคผนวก ก

ข้อมูลประกอบการวิเคราะห์

ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่พิเศษอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย คริสต์ชนาลัย กำแพงเพชร

ตารางที่ 1 แสดงแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่พิเศษอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย

ลำดับ	แหล่งท่องเที่ยว	ประเภท	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด	X	Y
1	สรีดภงษ์	แหล่งท่องเที่ยวชุมชน	ต.เมืองเก่า	อ.เมืองสุโขทัย	จ.สุโขทัย	572040.98	1880100.13
2	โขกพระร่วง	แหล่งท่องเที่ยวชุมชน	ต.เมืองเก่า	อ.เมืองสุโขทัย	จ.สุโขทัย	570909.15	1879894.34
3	วัดอรัญญิก	โบราณสถาน	ต.เมืองเก่า	อ.เมืองสุโขทัย	จ.สุโขทัย	571654.92	1881873.04
4	วัดช้างรอบ	โบราณสถาน	ต.เมืองเก่า	อ.เมืองสุโขทัย	จ.สุโขทัย	571677.70	1881755.32
5	วัดกำแพงหิน	โบราณสถาน	ต.เมืองเก่า	อ.เมืองสุโขทัย	จ.สุโขทัย	571446.05	1881485.69
6	วัดเขาพระบาทน้อย	โบราณสถาน	ต.เมืองเก่า	อ.เมืองสุโขทัย	จ.สุโขทัย	571434.66	1881774.30
7	วัดสะพานหิน	โบราณสถาน	ต.เมืองเก่า	อ.เมืองสุโขทัย	จ.สุโขทัย	571859.99	1882245.20
8	วัดถ้ำทีป	โบราณสถาน	ต.เมืองเก่า	อ.เมืองสุโขทัย	จ.สุโขทัย	571339.72	1881064.16
9	วัดถ้ำทีบบน	โบราณสถาน	ต.เมืองเก่า	อ.เมืองสุโขทัย	จ.สุโขทัย	571313.14	1881250.24
10	วัดเจดีย์งาม	โบราณสถาน	ต.เมืองเก่า	อ.เมืองสุโขทัย	จ.สุโขทัย	571335.92	1881348.98
11	วัดมังกร	โบราณสถาน	ต.เมืองเก่า	อ.เมืองสุโขทัย	จ.สุโขทัย	572087.84	1881189.48
12	วัดพระยืน	โบราณสถาน	ต.เมืองเก่า	อ.เมืองสุโขทัย	จ.สุโขทัย	572108.52	1881102.17
13	วัดก้อนแลง	โบราณสถาน	ต.เมืองเก่า	อ.เมืองสุโขทัย	จ.สุโขทัย	575170.11	1880470.32
14	วัดเขนตุพน	โบราณสถาน	ต.เมืองเก่า	อ.เมืองสุโขทัย	จ.สุโขทัย	575224.86	1879463.72
15	วัดเจดีย์สี่ห้อง	โบราณสถาน	ต.เมืองเก่า	อ.เมืองสุโขทัย	จ.สุโขทัย	575427.94	1879416.04
16	วัดศรี	โบราณสถาน	ต.เมืองเก่า	อ.เมืองสุโขทัย	จ.สุโขทัย	575887.09	1879382.49
17	วัดวิหารทอง	โบราณสถาน	ต.เมืองเก่า	อ.เมืองสุโขทัย	จ.สุโขทัย	575994.82	1879861.06
18	วัดอโศการาม	โบราณสถาน	ต.เมืองเก่า	อ.เมืองสุโขทัย	จ.สุโขทัย	575948.90	1880355.53
19	วัดโพรงเม่น	โบราณสถาน	ต.เมืองเก่า	อ.เมืองสุโขทัย	จ.สุโขทัย	575911.82	1880477.38
20	พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติรามคำแหง	พิพิธภัณฑ	ต.เมืองเก่า	อ.เมืองสุโขทัย	จ.สุโขทัย	575330.57	1881662.39
21	วัดช้างล้อม	โบราณสถาน	ต.เมืองเก่า	อ.เมืองสุโขทัย	จ.สุโขทัย	576572.18	1881918.94
22	วัดตระพังทองกลาง	โบราณสถาน	ต.เมืองเก่า	อ.เมืองสุโขทัย	จ.สุโขทัย	576513.67	1881478.53
23	วัดใหม่	โบราณสถาน	ต.เมืองเก่า	อ.เมืองสุโขทัย	จ.สุโขทัย	575143.14	1881840.41
24	อนุสาวรีย์พ่อขุนรามคำแหงมหาราช	พระราชานุสาวรีย์	ต.เมืองเก่า	อ.เมืองสุโขทัย	จ.สุโขทัย	575006.09	1881905.08
25	วัดมหาธาตุ	โบราณสถาน	ต.เมืองเก่า	อ.เมืองสุโขทัย	จ.สุโขทัย	574904.46	1881555.52
26	วัดตระพังทอง	โบราณสถาน	ต.เมืองเก่า	อ.เมืองสุโขทัย	จ.สุโขทัย	575478.85	1881632.52

ตารางที่ 1 แสดงแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่พิเศษอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย (ต่อ-1)

ลำดับ	แหล่งท่องเที่ยว	ประเภท	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด	X	Y
27	วัดกำแพงแลง	โบราณสถาน	ต.เมืองเก่า	อ.เมืองสุโขทัย	จ.สุโขทัย	575075.39	1881130.51
28	เนินปราสาท	โบราณสถาน	ต.เมืองเก่า	อ.เมืองสุโขทัย	จ.สุโขทัย	575090.79	1881583.24
29	วัดตระพังสอ	โบราณสถาน	ต.เมืองเก่า	อ.เมืองสุโขทัย	จ.สุโขทัย	575136.98	1882122.21
30	วัดตระกวน	โบราณสถาน	ต.เมืองเก่า	อ.เมืองสุโขทัย	จ.สุโขทัย	574935.26	1881986.70
31	วัดชนะสงคราม	โบราณสถาน	ต.เมืองเก่า	อ.เมืองสุโขทัย	จ.สุโขทัย	574922.94	1881754.17
32	วัดสระศรี	โบราณสถาน	ต.เมืองเก่า	อ.เมืองสุโขทัย	จ.สุโขทัย	574675.01	1881872.74
33	วัดตระพังเงิน	โบราณสถาน	ต.เมืองเก่า	อ.เมืองสุโขทัย	จ.สุโขทัย	574496.38	1881523.18
34	วัดศรีสวย	โบราณสถาน	ต.เมืองเก่า	อ.เมืองสุโขทัย	จ.สุโขทัย	574750.47	1881218.28
35	เรือนพมาศ	พิพิธภัณฑ	ต.เมืองเก่า	อ.เมืองสุโขทัย	จ.สุโขทัย	574283.87	1881078.15
36	แกะพุทธรูปไม้	แหล่งวัฒนธรรมพื้นบ้าน	ต.เมืองเก่า	อ.เมืองสุโขทัย	จ.สุโขทัย	574152.98	1881284.50
37	ปูนปั้นเทวารูป	แหล่งวัฒนธรรมพื้นบ้าน	ต.เมืองเก่า	อ.เมืองสุโขทัย	จ.สุโขทัย	575699.14	1881377.83
38	เฟอร์นิเจอร์โต๊ะเรากไม้	แหล่งวัฒนธรรมพื้นบ้าน	ต.เมืองเก่า	อ.เมืองสุโขทัย	จ.สุโขทัย	575767.58	1881971.90
39	ข้าวแดกงา	แหล่งวัฒนธรรมพื้นบ้าน	ต.เมืองเก่า	อ.เมืองสุโขทัย	จ.สุโขทัย	575575.95	1882382.54
40	แกะสลักไม้รูปสัตว์	แหล่งวัฒนธรรมพื้นบ้าน	ต.เมืองเก่า	อ.เมืองสุโขทัย	จ.สุโขทัย	575644.39	1882398.97
41	แกะพุทธรูปไม้	แหล่งวัฒนธรรมพื้นบ้าน	ต.เมืองเก่า	อ.เมืองสุโขทัย	จ.สุโขทัย	574371.39	1882171.74
42	แกะสลักไม้รูปสัตว์	แหล่งวัฒนธรรมพื้นบ้าน	ต.เมืองเก่า	อ.เมืองสุโขทัย	จ.สุโขทัย	576126.21	1881939.05
43	หัตถกรรมใบลาน	แหล่งวัฒนธรรมพื้นบ้าน	ต.เมืองเก่า	อ.เมืองสุโขทัย	จ.สุโขทัย	575324.08	1882650.83
44	ทำเกวียน	แหล่งวัฒนธรรมพื้นบ้าน	ต.เมืองเก่า	อ.เมืองสุโขทัย	จ.สุโขทัย	575247.43	1882743.91
45	วัดพระพายหลวง	โบราณสถาน	ต.เมืองเก่า	อ.เมืองสุโขทัย	จ.สุโขทัย	574445.31	1882919.11
46	วัดศรีชุม	โบราณสถาน	ต.เมืองเก่า	อ.เมืองสุโขทัย	จ.สุโขทัย	573780.07	1882689.15
47	วัดอัมรอบ	โบราณสถาน	ต.เมืองเก่า	อ.เมืองสุโขทัย	จ.สุโขทัย	573697.94	1882910.90
48	ศาลปู่ผาดำ	แหล่งท่องเที่ยวชุมชน	ต.เมืองเก่า	อ.เมืองสุโขทัย	จ.สุโขทัย	575891.40	1881739.04
49	วัดสรศักดิ์	โบราณสถาน	ต.เมืองเก่า	อ.เมืองสุโขทัย	จ.สุโขทัย	574998.44	1882246.64
50	วัดซ่อนข้าว	โบราณสถาน	ต.เมืองเก่า	อ.เมืองสุโขทัย	จ.สุโขทัย	574969.18	1882360.59
51	วัดแม่โจน	โบราณสถาน	ต.เมืองเก่า	อ.เมืองสุโขทัย	จ.สุโขทัย	574809.03	1882625.46
52	วัดเตาทุเรียง	โบราณสถาน	ต.เมืองเก่า	อ.เมืองสุโขทัย	จ.สุโขทัย	574433.29	1883247.58
53	วัดป่าสัก	โบราณสถาน	ต.เมืองเก่า	อ.เมืองสุโขทัย	จ.สุโขทัย	572850.20	1881497.62

ตารางที่ 2 แสดงแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่พิเศษอุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย

ลำดับ	แหล่งท่องเที่ยว	ประเภท	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด	X	Y
1	ศูนย์ศึกษาและอนุรักษ์เตาสังคโลก หมายเลข 42,123	พิพิธภัณฑ	ต.หนองอ้อ	อ.ศรีสัชนาลัย	จ.สุโขทัย	580134.00	1932366.00
2	ศูนย์ศึกษาและอนุรักษ์เตาสังคโลก	พิพิธภัณฑ	ต.หนองอ้อ	อ.ศรีสัชนาลัย	จ.สุโขทัย	580692.00	1931465.00
3	เครื่องปั้นดินเผาบ้านเกาะน้อย	แหล่งวัฒนธรรมพื้นบ้าน	ต.หนองอ้อ	อ.ศรีสัชนาลัย	จ.สุโขทัย	580522.38	1931675.15
4	วัดหัวโขน	โบราณสถาน	ต.หนองอ้อ	อ.ศรีสัชนาลัย	จ.สุโขทัย	582578.77	1928017.21
5	วัดกุฎีราย	โบราณสถาน	ต.หนองอ้อ	อ.ศรีสัชนาลัย	จ.สุโขทัย	583518.12	1928324.12
6	วัดสวนสัก	โบราณสถาน	ต.ท่าชัย	อ.ศรีสัชนาลัย	จ.สุโขทัย	584960.12	1927664.86
7	วัดพระบาท	โบราณสถาน	ต.ท่าชัย	อ.ศรีสัชนาลัย	จ.สุโขทัย	584494.65	1928010.64
8	อนุสาวรีย์พระมหาธรรมราชาที่ 1 (พญาลิไท)	พระราชานุสาวรีย์	ต.ศรีสัชนาลัย	อ.ศรีสัชนาลัย	จ.สุโขทัย	584233.00	1925755.00
9	วัดช้างล้อม	โบราณสถาน	ต.ศรีสัชนาลัย	อ.ศรีสัชนาลัย	จ.สุโขทัย	583381.32	1927520.47
10	วัดเจดีย์เจ็ดแถว	โบราณสถาน	ต.ศรีสัชนาลัย	อ.ศรีสัชนาลัย	จ.สุโขทัย	583495.32	1927393.18
11	วัดนางพญา	โบราณสถาน	ต.ศรีสัชนาลัย	อ.ศรีสัชนาลัย	จ.สุโขทัย	583607.41	1927281.09
12	วัดเขาสวรรณคีรี	โบราณสถาน	ต.ศรีสัชนาลัย	อ.ศรีสัชนาลัย	จ.สุโขทัย	583041.25	1927680.06
13	วัดเขาพนมเพลิง	โบราณสถาน	ต.ศรีสัชนาลัย	อ.ศรีสัชนาลัย	จ.สุโขทัย	583312.93	1927769.36
14	วัดเจดีย์เก้ายอด	โบราณสถาน	ต.ศรีสัชนาลัย	อ.ศรีสัชนาลัย	จ.สุโขทัย	582665.07	1927528.07
15	วัดกบ	โบราณสถาน	ต.ศรีสัชนาลัย	อ.ศรีสัชนาลัย	จ.สุโขทัย	582374.39	1927778.86
16	วัดสวนแก้ว	โบราณสถาน	ต.ศรีสัชนาลัย	อ.ศรีสัชนาลัย	จ.สุโขทัย	583590.31	1927545.17
17	วัดสวนแก้วอุทยานใหญ่	โบราณสถาน	ต.ศรีสัชนาลัย	อ.ศรีสัชนาลัย	จ.สุโขทัย	582684.07	1927003.71
18	วัดอู่เปือ	โบราณสถาน	ต.ศรีสัชนาลัย	อ.ศรีสัชนาลัย	จ.สุโขทัย	582545.38	1927127.20
19	วัดพรหมสีหน้า	โบราณสถาน	ต.ศรีสัชนาลัย	อ.ศรีสัชนาลัย	จ.สุโขทัย	582936.75	1926688.33
20	วัดสระปทุม	โบราณสถาน	ต.ศรีสัชนาลัย	อ.ศรีสัชนาลัย	จ.สุโขทัย	583003.25	1926502.14
21	วัดทุ่งเศรษฐี	โบราณสถาน	ต.ศรีสัชนาลัย	อ.ศรีสัชนาลัย	จ.สุโขทัย	583776.50	1926796.62
22	วัดป่ากระสา	โบราณสถาน	ต.ศรีสัชนาลัย	อ.ศรีสัชนาลัย	จ.สุโขทัย	583782.20	1926703.53
23	วัดศรีรัตนมหาธาตุ	โบราณสถาน	ต.ศรีสัชนาลัย	อ.ศรีสัชนาลัย	จ.สุโขทัย	586158.94	1927218.39
24	วัดเจ้าจันทร์	โบราณสถาน	ต.ศรีสัชนาลัย	อ.ศรีสัชนาลัย	จ.สุโขทัย	585585.18	1927113.90
25	วัดน้อย	โบราณสถาน	ต.ศรีสัชนาลัย	อ.ศรีสัชนาลัย	จ.สุโขทัย	584813.83	1927383.68

ตารางที่ 2 แสดงแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่พิเศษอุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย (ต่อ)

ลำดับ	แหล่งท่องเที่ยว	ประเภท	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด	X	Y
26	วัดขมขึ้น	โบราณสถาน	ต.ศรีสัชนาลัย	อ.ศรีสัชนาลัย	จ.สุโขทัย	586411.29	1926680.82
27	แหล่งขाय เครื่องปั้นดินเผา	แหล่งวัฒนธรรมพื้นบ้าน	ต.ศรีสัชนาลัย	อ.ศรีสัชนาลัย	จ.สุโขทัย	584326.09	1927482.34
28	วัดโดกสิงคาราม	โบราณสถาน	ต.ศรีสัชนาลัย	อ.ศรีสัชนาลัย	จ.สุโขทัย	584476.25	1927394.56
29	แหล่งทำทอง	แหล่งวัฒนธรรมพื้นบ้าน	ต.ท่าชัย	อ.ศรีสัชนาลัย	จ.สุโขทัย	585181.22	1923550.11
30	ศูนย์เรียนรู้ชุมชนบ้าน คุกพัฒนา	แหล่งท่องเที่ยวชุมชน	ต.สารจิตร	อ.ศรีสัชนาลัย	จ.สุโขทัย	576504.00	1927209.00
31	หนองจระเข้	แหล่งท่องเที่ยวชุมชน	ต.สารจิตร	อ.ศรีสัชนาลัย	จ.สุโขทัย	576200.01	1923287.41
32	ทุ่งแม่ระวีง	แหล่งท่องเที่ยวชุมชน	ต.ป่ากุมเกาะ	อ.สวรรคโลก	จ.สุโขทัย	583020.00	1921598.00
33	วัดท่าเกย	แหล่งท่องเที่ยวชุมชน	ต.ป่ากุมเกาะ	อ.สวรรคโลก	จ.สุโขทัย	585139.42	1921104.77
34	วัดคู้ยาง	แหล่งท่องเที่ยวชุมชน	ต.ป่ากุมเกาะ	อ.สวรรคโลก	จ.สุโขทัย	586663.13	1919699.57

ตารางที่ 3 แสดงแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่พิเศษอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร

ลำดับ	แหล่งท่องเที่ยว	ประเภท	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด	X	Y
1	วัดพระธาตุ	โบราณสถาน	ต.ในเมือง	อ.เมืองกำแพงเพชร	จ.กำแพงเพชร	55535.04	1822942.13
2	วัดพระแก้ว	โบราณสถาน	ต.ในเมือง	อ.เมืองกำแพงเพชร	จ.กำแพงเพชร	555338.05	1823010.42
3	ศาลหลักเมือง	แหล่งท่องเที่ยวชุมชน	ต.ในเมือง	อ.เมืองกำแพงเพชร	จ.กำแพงเพชร	555104.29	1823173.26
4	พิพิธภัณฑสถาน แห่งชาติกำแพงเพชร	พิพิธภัณฑ	ต.ในเมือง	อ.เมืองกำแพงเพชร	จ.กำแพงเพชร	555753.04	1823023.55
5	ศาลพระอิศวร	แหล่งท่องเที่ยวชุมชน	ต.ในเมือง	อ.เมืองกำแพงเพชร	จ.กำแพงเพชร	555868.60	1822844.94
6	วัดปามัดใน	โบราณสถาน	ต.ในเมือง	อ.เมืองกำแพงเพชร	จ.กำแพงเพชร	554683.47	1823933.88
7	วัดสิงห์	โบราณสถาน	ต.สระแก้ว	อ.เมืองกำแพงเพชร	จ.กำแพงเพชร	554862.24	1824572.13
8	วัดพระสี่อิริยาบถ	โบราณสถาน	ต.สระแก้ว	อ.เมืองกำแพงเพชร	จ.กำแพงเพชร	554965.65	1824462.80
9	วัดปามัด	โบราณสถาน	ต.สระแก้ว	อ.เมืองกำแพงเพชร	จ.กำแพงเพชร	554909.51	1824090.49
10	วัดพระนอน	โบราณสถาน	ต.สระแก้ว	อ.เมืองกำแพงเพชร	จ.กำแพงเพชร	554973.04	1824201.30
11	วัดรามณรงค์	โบราณสถาน	ต.สระแก้ว	อ.เมืองกำแพงเพชร	จ.กำแพงเพชร	554525.38	1824099.36
12	วัดมะม่วงงาม	โบราณสถาน	ต.สระแก้ว	อ.เมืองกำแพงเพชร	จ.กำแพงเพชร	554509.13	1824288.47
13	วัดเขาลูกกรัง	โบราณสถาน	ต.สระแก้ว	อ.เมืองกำแพงเพชร	จ.กำแพงเพชร	554343.66	1824356.43
14	วัดกรูสี่ห้อง	โบราณสถาน	ต.หนองปลิง	อ.เมืองกำแพงเพชร	จ.กำแพงเพชร	555268.53	1824802.61
15	วัดกำแพงงาม	โบราณสถาน	ต.หนองปลิง	อ.เมืองกำแพงเพชร	จ.กำแพงเพชร	554971.56	1824752.37

ตารางที่ 3 แสดงแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่พิเศษอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร (ต่อ)

ลำดับ	แหล่งท่องเที่ยว	ประเภท	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด	X	Y
16	วัดช้างรอบ	โบราณสถาน	ต.หนองปลิง	อ.เมืองกำแพงเพชร	จ.กำแพงเพชร	554407.19	1824632.70
17	วัดเพการาม	โบราณสถาน	ต.หนองปลิง	อ.เมืองกำแพงเพชร	จ.กำแพงเพชร	554769.16	1824858.75
18	มอกล้วยไข่	แหล่งท่องเที่ยวชุมชน	ต.อ่าทอง	อ.เมืองกำแพงเพชร	จ.กำแพงเพชร	556019.00	1811671.00
19	ฝายชลประทานวังบัว	แหล่งท่องเที่ยวชุมชน	ต.เทพนคร	อ.เมืองกำแพงเพชร	จ.กำแพงเพชร	557743.88	1817303.35
20	หมู่บ้านเกษตรกรรมกำแพงเพชร	แหล่งท่องเที่ยวชุมชน	ต.เทพนคร	อ.เมืองกำแพงเพชร	จ.กำแพงเพชร	568657.34	1814734.93
21	วัดโขมงหัก	แหล่งท่องเที่ยวชุมชน	ต.เทพนคร	อ.เมืองกำแพงเพชร	จ.กำแพงเพชร	558243.00	1816739.00
22	วัดสว่างอารมณ์	โบราณสถาน	ต.นครชุม	อ.เมืองกำแพงเพชร	จ.กำแพงเพชร	552661.07	1822849.52
23	ตลาดย้อนยุคนครชุม	ตลาดย้อนยุค	ต.นครชุม	อ.เมืองกำแพงเพชร	จ.กำแพงเพชร	552763.48	1822389.16
24	บ้านห้าง ร.5	แหล่งท่องเที่ยวชุมชน	ต.นครชุม	อ.เมืองกำแพงเพชร	จ.กำแพงเพชร	552629.00	1822576.00
25	ป้อมทุ่งเศรษฐี	โบราณสถาน	ต.นครชุม	อ.เมืองกำแพงเพชร	จ.กำแพงเพชร	553651.41	1821393.77
26	วัดบรมเจดีย์าราม	โบราณสถาน	ต.นครชุม	อ.เมืองกำแพงเพชร	จ.กำแพงเพชร	554345.01	1822044.44
27	วัดขุ่มกอ	โบราณสถาน	ต.นครชุม	อ.เมืองกำแพงเพชร	จ.กำแพงเพชร	554375.29	1821361.10
28	ศาลเจ้าพ่อเสือนครชุม	แหล่งท่องเที่ยวชุมชน	ต.นครชุม	อ.เมืองกำแพงเพชร	จ.กำแพงเพชร	552777.22	1822603.00
29	วัดเจดีย์กลางทุ่ง	โบราณสถาน	ต.นครชุม	อ.เมืองกำแพงเพชร	จ.กำแพงเพชร	554888.21	1821246.21
30	เกาะทวี	แหล่งท่องเที่ยวชุมชน	ต.ในเมือง	อ.เมืองกำแพงเพชร	จ.กำแพงเพชร	556110.01	1820887.32
31	ลานโพธิ์	แหล่งท่องเที่ยวชุมชน	ต.ในเมือง	อ.เมืองกำแพงเพชร	จ.กำแพงเพชร	555807.00	1822433.00
32	วัดมณฑป	โบราณสถาน	ต.ในเมือง	อ.เมืองกำแพงเพชร	จ.กำแพงเพชร	554578.57	1823766.94
33	สิริจิตอุทยาน	แหล่งท่องเที่ยวชุมชน	ต.ในเมือง	อ.เมืองกำแพงเพชร	จ.กำแพงเพชร	555948.51	1821608.40
34	วัดกะโลทัย	โบราณสถาน	ต.ในเมือง	อ.เมืองกำแพงเพชร	จ.กำแพงเพชร	556710.53	1822541.24
35	วัดคูยาง	โบราณสถาน	ต.ในเมือง	อ.เมืองกำแพงเพชร	จ.กำแพงเพชร	556528.86	1821825.95
36	เจดีย์เจ็ดยอด	โบราณสถาน	ต.ไตรตรึงษ์	อ.เมืองกำแพงเพชร	จ.กำแพงเพชร	559705.79	1810589.70
37	วัดวังพระธาตุ	โบราณสถาน	ต.ไตรตรึงษ์	อ.เมืองกำแพงเพชร	จ.กำแพงเพชร	560550.72	1810317.94
38	วัดศรีปทุมवास	แหล่งท่องเที่ยวชุมชน	ต.ไตรตรึงษ์	อ.เมืองกำแพงเพชร	จ.กำแพงเพชร	562719.89	1808840.54

ตารางที่ 3 แสดงแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่พิเศษอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร (ต่อ-2)

ลำดับ	แหล่งท่องเที่ยว	ประเภท	ตำบล	อำเภอ	จังหวัด	X	Y
39	ศาลท้าวแสนปม	แหล่งท่องเที่ยวชุมชน	ต.ไตรตรึงษ์	อ.เมืองกำแพงเพชร	จ.กำแพงเพชร	560539.00	1810422.00
40	ต้นหว้าใหญ่	แหล่งท่องเที่ยวชุมชน	ต.ไตรตรึงษ์	อ.เมืองกำแพงเพชร	จ.กำแพงเพชร	562131.00	1809213.00
41	วัดราษฎร์เจริญพร	แหล่งท่องเที่ยวชุมชน	ต.ทรงธรรม	อ.เมืองกำแพงเพชร	จ.กำแพงเพชร	551250.00	1829285.00
42	วัดพิบูล	โบราณสถาน	ต.นครชุม	อ.เมืองกำแพงเพชร	จ.กำแพงเพชร	554276.00	1820895.00
43	วัดหนองยายช่วย	โบราณสถาน	ต.นครชุม	อ.เมืองกำแพงเพชร	จ.กำแพงเพชร	554926.62	1820831.05
44	วัดหนองลิงกา	โบราณสถาน	ต.นครชุม	อ.เมืองกำแพงเพชร	จ.กำแพงเพชร	554555.79	1820797.07
45	วัดหม่องกาแล	โบราณสถาน	ต.นครชุม	อ.เมืองกำแพงเพชร	จ.กำแพงเพชร	554362.25	1820720.25
46	วัดสระแก้ว	โบราณสถาน	ต.สระแก้ว	อ.เมืองกำแพงเพชร	จ.กำแพงเพชร	555064.64	1823840.81
47	วัดตะแบกลาย	โบราณสถาน	ต.สระแก้ว	อ.เมืองกำแพงเพชร	จ.กำแพงเพชร	556842.71	1823229.21
48	วัดช้าง	โบราณสถาน	ต.สระแก้ว	อ.เมืองกำแพงเพชร	จ.กำแพงเพชร	555804.25	1823731.53
49	วัดดงหวาย	โบราณสถาน	ต.สระแก้ว	อ.เมืองกำแพงเพชร	จ.กำแพงเพชร	555387.61	1823790.63

ผลการศึกษาด้านการใช้ประโยชน์ที่ดิน

1. สภาพการใช้ประโยชน์ที่ดินในปัจจุบัน

กรมศิลปากรได้ประกาศขึ้นทะเบียนโบราณสถานเมืองเก่าสุโขทัย เมืองศรีสัชนาลัย และเมืองกำแพงเพชร ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2478 และได้กำหนดให้มีพื้นที่เพิ่มเติมของอุทยานเมืองเก่าเป็น 43,750 ไร่ หรือประมาณ 70 ตารางกิโลเมตรในปี พ.ศ. 2502 ส่วนอุทยานศรีสัชนาลัยได้ประกาศพื้นที่เพิ่มเติมเป็น 28,217 ไร่ หรือประมาณ 45.14 ตารางกิโลเมตรในปี พ.ศ. 2531 และอุทยานเมืองกำแพงเพชร ได้ประกาศพื้นที่เพิ่มเติมเป็น 2,114 ไร่ หรือ 3.4 ตารางกิโลเมตรใน ปี พ.ศ. 2511 แบ่งออกเป็น 2 เขต คือ เขตภายในกำแพงเมือง พื้นที่ 503 ไร่ และเขตนอกกำแพงเมืองหรือที่เรียกกันว่าเขตรัญญิก พื้นที่ 1,611 ไร่ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ศรีสัชนาลัย กำแพงเพชร ที่ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกทางวัฒนธรรมในการประชุม ณ เมืองคาร์เทจ ประเทศตูนีเซีย เมื่อ พ.ศ. 2534 ของคณะกรรมการมรดกโลก องค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ เนื่องจากมีสถาปัตยกรรมที่โดดเด่น ของศิลปกรรมไทยยุคแรก และเป็นต้นกำเนิดของการสร้างประเทศไทย ได้มีการกำหนดให้ขอบเขตเมืองเก่าสุโขทัย เป็นเขตโบราณสถาน เมื่อปี พ.ศ. 2518

เนื่องจากการประกาศพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ และพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ทั้งสามแห่ง มีอาณาเขตรอบคลุมพื้นที่หลายตำบล และระยะเวลาได้ผ่านมานานแล้ว ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน ที่อาจจะมิผลกระทบต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้ จึงได้กำหนดการศึกษาการใช้ที่ดินเป็น 2 ระดับ โดยการใช้เทคโนโลยีดาวเทียม รูปถ่ายทางอากาศ และฐานข้อมูลระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

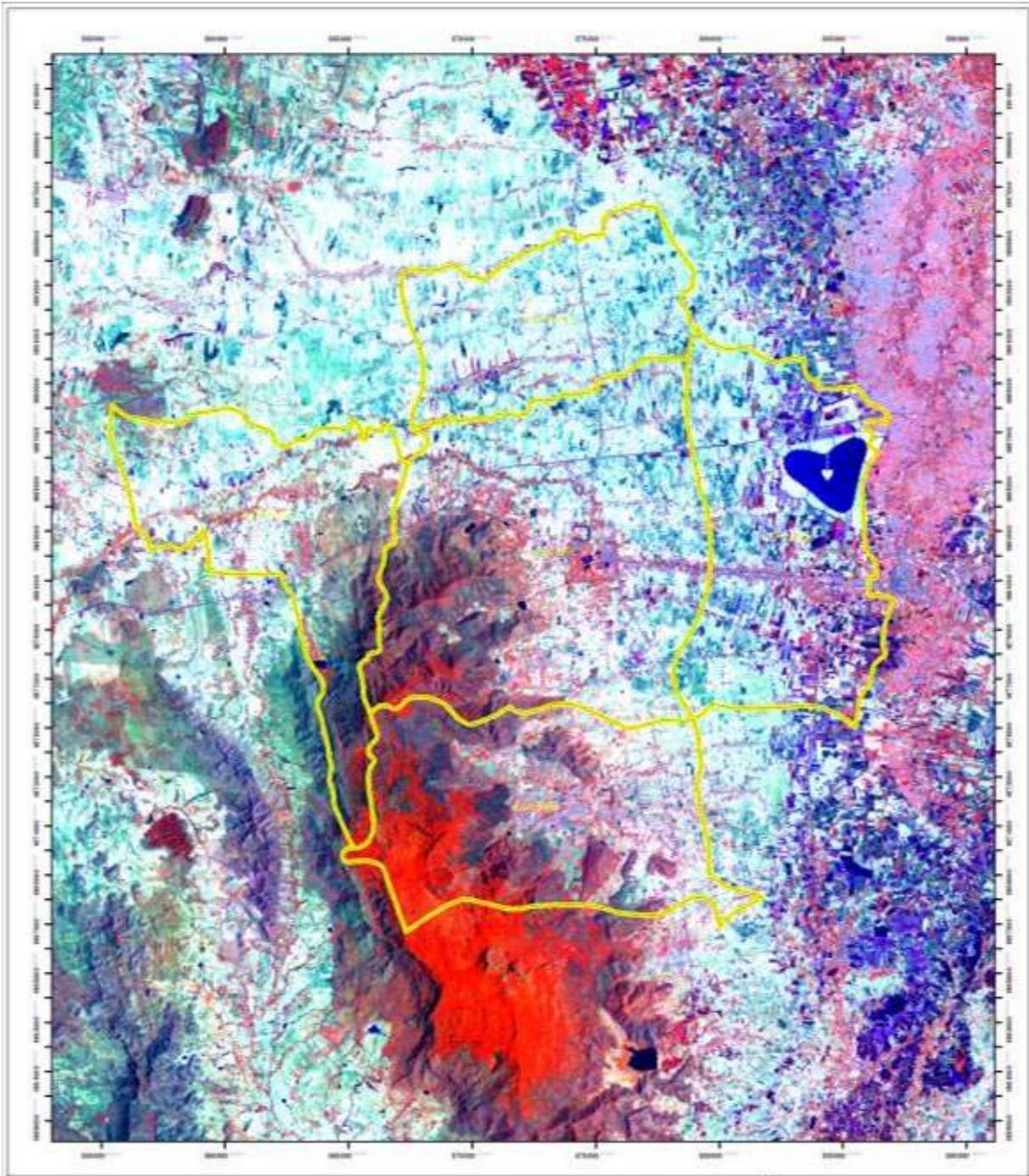
2. แนวทางการศึกษา

- การจัดทำข้อมูลระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ ฐานข้อมูลระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์พื้นที่ของโครงการ มีมาตราส่วน 1:50,000 แสดงในตารางที่ 1

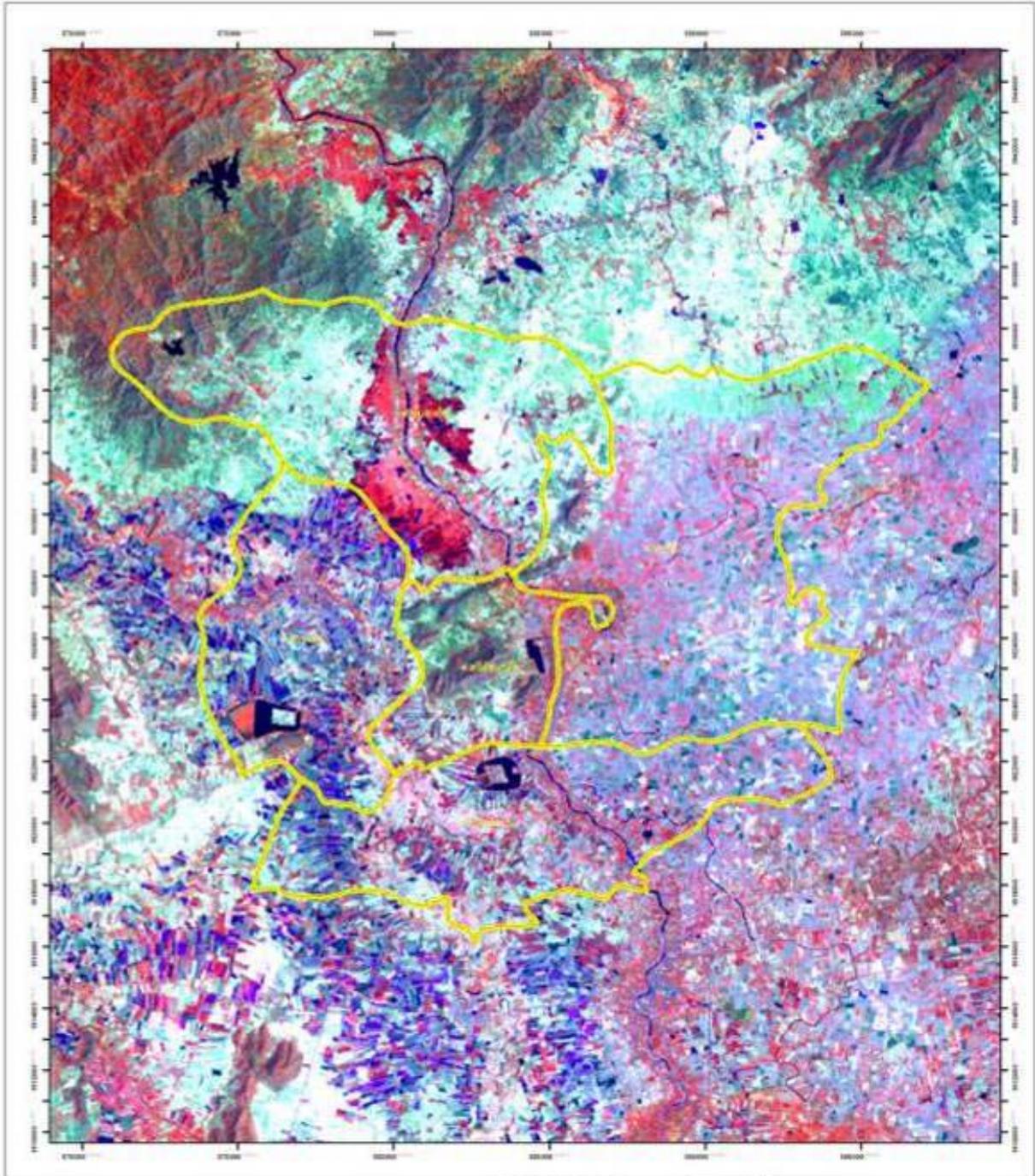
ตารางที่ 1 ฐานข้อมูลระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ที่นำมาใช้วิเคราะห์การใช้ประโยชน์ที่ดิน

ลำดับ	ชั้นข้อมูล	ชนิดข้อมูล	ข้อมูลคุณลักษณะ (Attribute)	ที่มา
1	ขอบเขตอุทยานประวัติศาสตร์	Polygon	ชื่ออุทยานประวัติศาสตร์	กรมศิลปากร
2	ขอบเขตตำบล	Polygon	ชื่อตำบล	กรมการปกครอง
3	ขอบเขตอำเภอ	Polygon	ชื่ออำเภอ	กรมการปกครอง
4	ขอบเขตจังหวัด	Polygon	ชื่อจังหวัด	กรมการปกครอง
5	ที่ตั้งชุมชน (หมู่บ้าน)	Point	ชื่อชุมชน หรือหมู่บ้าน จำนวนประชากร จำนวนครัวเรือน ข้อมูลด้านสังคม จาก กชช. และ จปฐ ของชุมชนในพื้นที่	กรมแผนที่ทหาร กรมการปกครอง
6	แหล่งโบราณคดีและ ประวัติศาสตร์	Point	ชื่อ ประเภท ที่ตั้ง	กรมโบราณคดี
7	แหล่งธรรมชาติอันควรอนุรักษ์	Point	ชื่อ ประเภท ที่ตั้ง	กระทรวงการท่องเที่ยว และกีฬา การสำรวจ
8	การใช้ประโยชน์ที่ดิน 2543	Polygon	การใช้ที่ดิน	กรมพัฒนาที่ดิน
9	การใช้ประโยชน์ที่ดิน 2553	Polygon	การใช้ที่ดิน	กรมพัฒนาที่ดิน

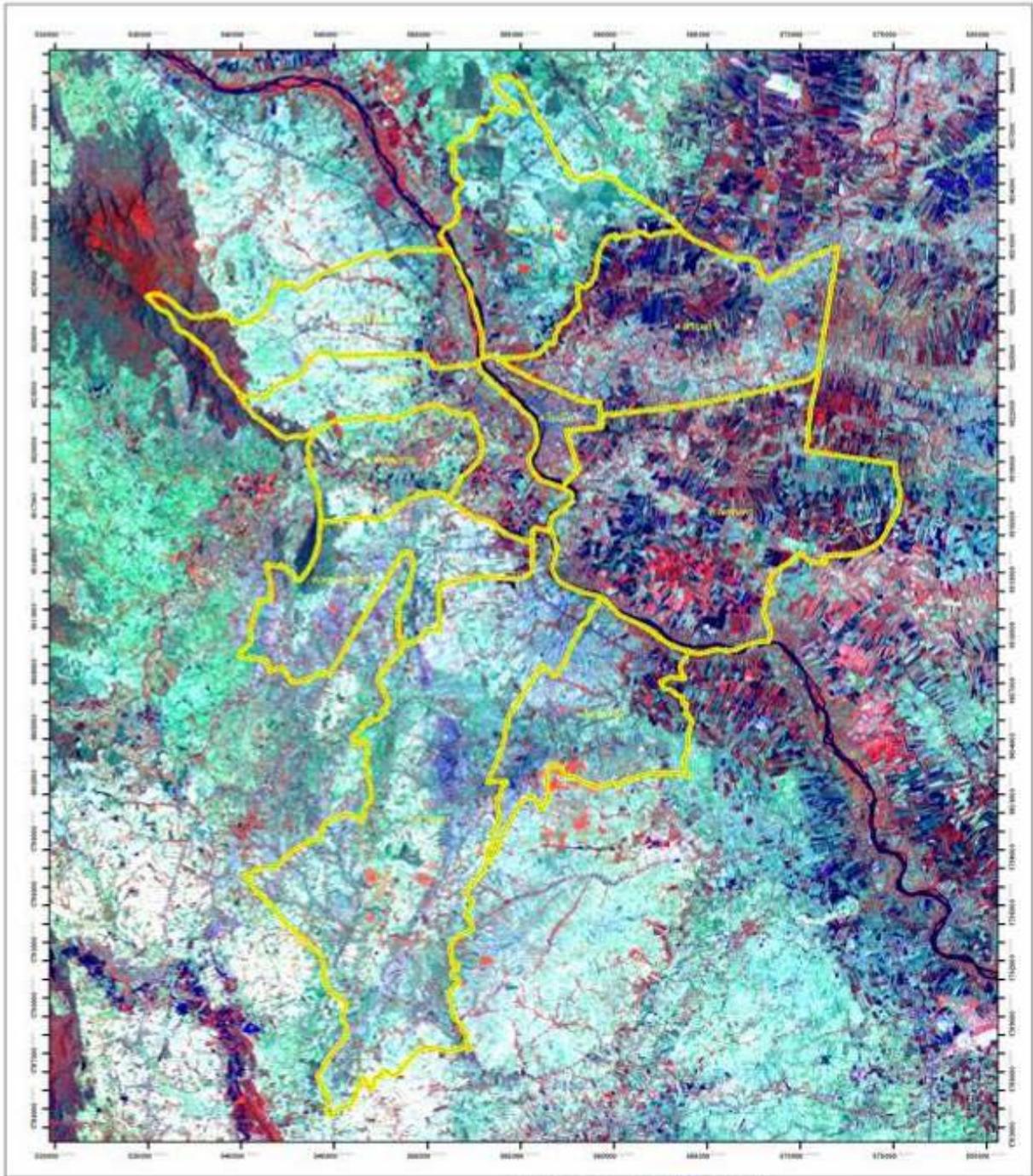
- การแปลข้อมูลดาวเทียมในพื้นที่ของตำบลโดยรอบของอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ศรีสัชนาลัย และกำแพงเพชร ได้นำข้อมูลดาวเทียมแลนด์แซต5แบนด์5-4-3 ประกอบการศึกษา ดังนี้ พื้นที่พิเศษสุโขทัย (รูปที่ 1) และศรีสัชนาลัย (รูปที่ 2) ใช้ข้อมูลดาวเทียมวันที่ 3 เมษายน พ.ศ. 2553 และพื้นที่พิเศษกำแพงเพชร (รูปที่ 3) ใช้ข้อมูลดาวเทียมวันที่ 19 เมษายน พ.ศ. 2553 ข้อมูลดาวเทียมทั้งหมดใช้ประกอบในการแปลความหมายการใช้ประโยชน์ที่ดินปี พ.ศ. 2555
- การแปลข้อมูลรูปถ่ายทางอากาศในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ ได้แก่พื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ ทั้งสามแห่ง ใช้ข้อมูลรูปถ่ายทางอากาศของกรมแผนที่ทหาร (พ.ศ. 2539) กรมพัฒนาที่ดิน (พ.ศ. 2545) และจากกูเกิล (พ.ศ. 2555 ร่วมกับการตรวจสอบภาคสนาม) ซึ่งทั้งหมดเป็นข้อมูลที่มีรายละเอียดสูง ข้อมูลของแต่ละอุทยานแสดงในรูปที่ 4 5 และ 6

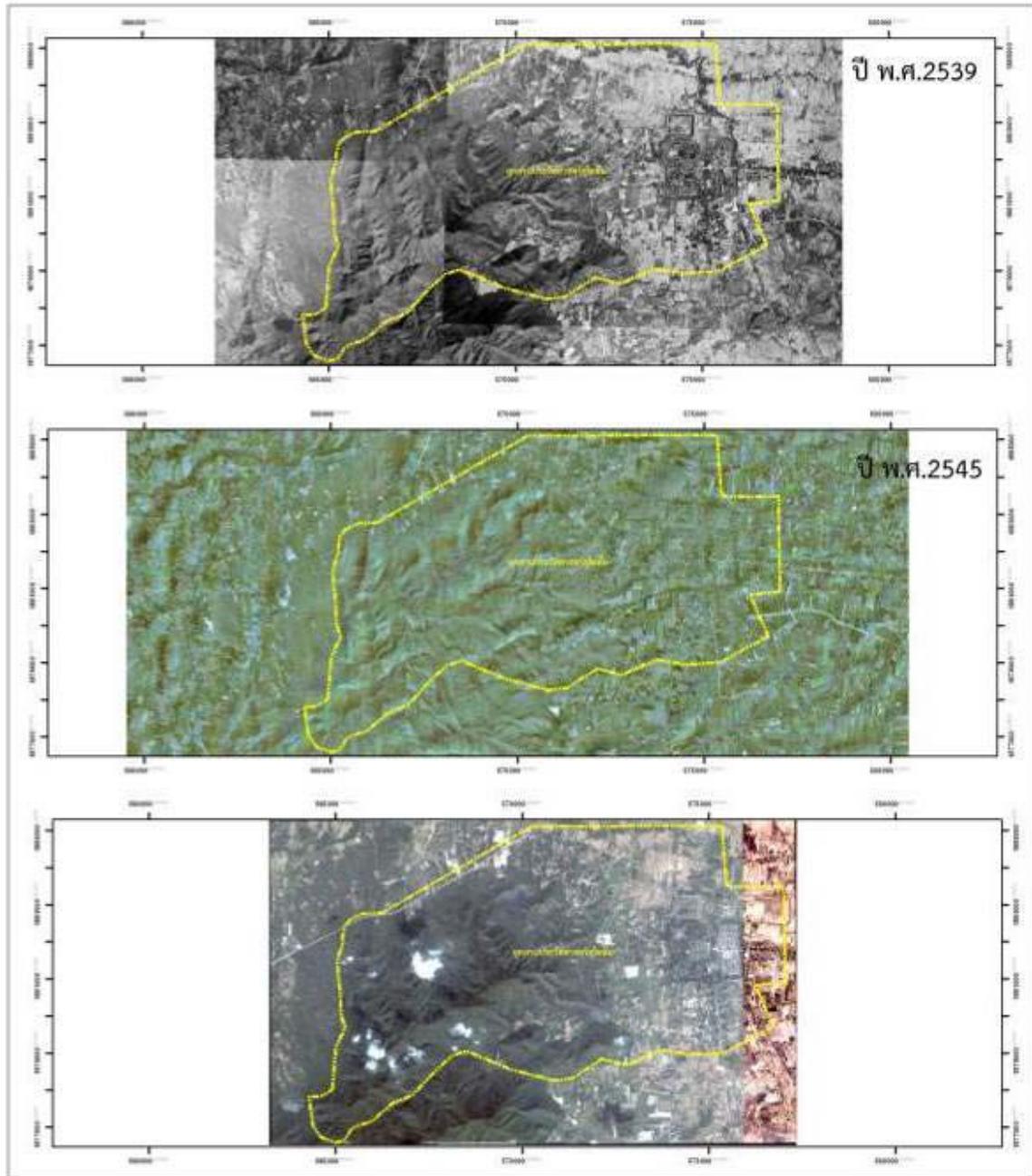
รูปที่ 1 ภาพดาวเทียมพื้นที่พิเศษสุโขทัย (วันที่ 3 เมษายน 2553 ผสมแบนด์4-5-3)

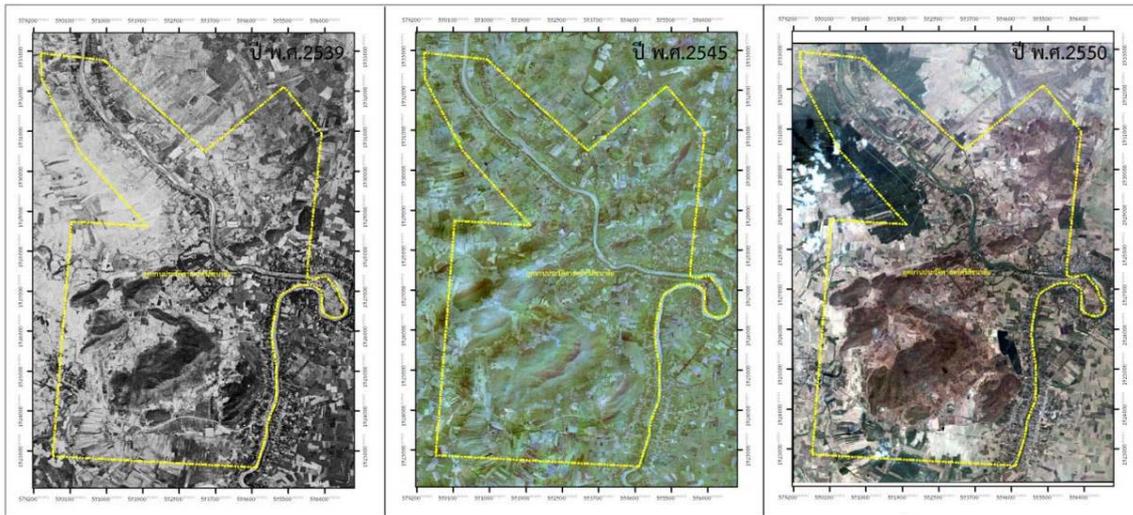
รูปที่ 2 ภาพดาวเทียมพื้นที่พิเศษศรีสะเกษ (วันที่ 3 เมษายน 2553 ผสมแบนด์ 4-5-3)

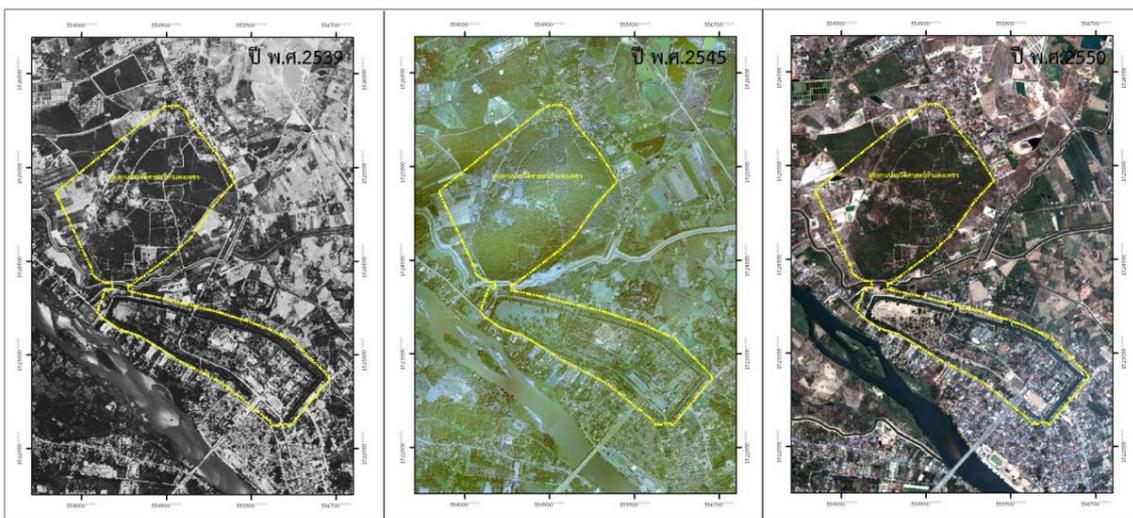
รูปที่ 3 ภาพดาวเทียมพื้นที่พิเศษกำแพงเพชร (วันที่ 19 เมษายน 2553 ผสมแบนด์4-5-3)

รูปที่ 4 ภาพรูปถ่ายทางอากาศและดาวเทียมในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย
(พ.ศ. 2539 2545 และ 2555)

รูปที่ 5 ภาพรูปถ่ายทางอากาศและดาวเทียมในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย
(พ.ศ. 2539 2545 และ 2555)

รูปที่ 6 ภาพรูปถ่ายทางอากาศและดาวเทียมในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร
(พ.ศ. 2539 2545 และ 2555)

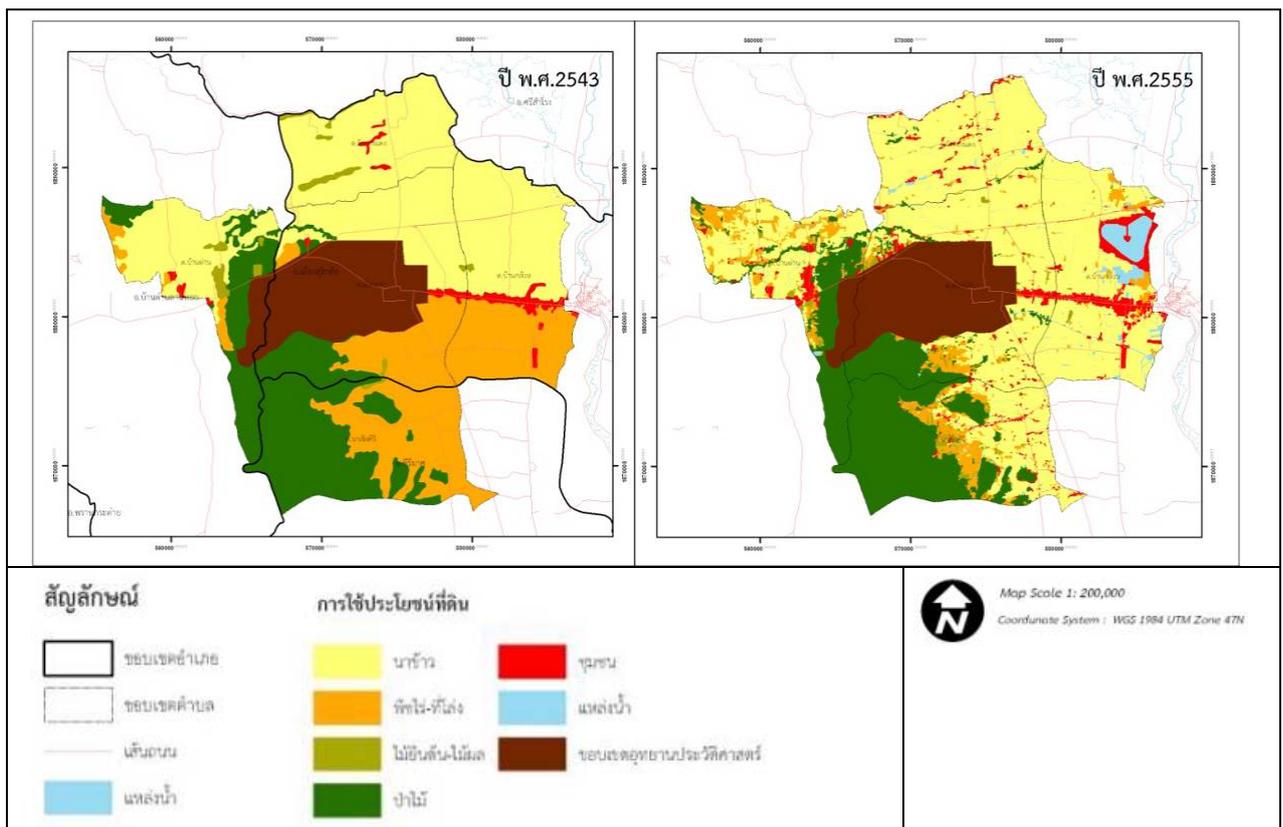
3. การใช้ที่ดินและการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินในพื้นที่พิเศษ

2.3.1 การใช้ที่ดินและการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินในพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนสุโขทัย

ในพื้นที่พิเศษฯ สุโขทัย ประกอบด้วย 5 ตำบล มีพื้นที่รวมกัน 523.85 ตารางกิโลเมตร มีพื้นที่ส่วนมากเป็นพื้นที่เกษตรกรรม ได้แก่ พืชไร่และที่โล่ง นาข้าวและไม้ยืนต้น-ไม้ผล ซึ่งในปี พ.ศ. 2543 มีพื้นที่รวมกัน 336.90 ตารางกิโลเมตร พื้นที่อันดับรองลงไปเป็นพื้นที่ป่าไม้ มีเนื้อที่ 108.06 ตารางกิโลเมตร พื้นที่ชุมชน 8.77 ตารางกิโลเมตร พื้นที่แหล่งน้ำ 1.76 ตารางกิโลเมตร และพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ 68.35 ตารางกิโลเมตร ส่วนในปี พ.ศ. 2555 มีพื้นที่ที่มีการเพิ่มมากขึ้น ได้แก่ พื้นที่นาข้าวเพิ่มเป็น 58.87 ตารางกิโลเมตร พื้นที่ชุมชนเพิ่มขึ้น 15.86 ตารางกิโลเมตร และพื้นที่แหล่งน้ำเพิ่มขึ้น 12.18 ตารางกิโลเมตร

ส่วนพื้นที่ที่มีเนื้อที่ลดลงได้แก่ พื้นที่ปลูกพืชไร่-ที่โล่ง ลดลง 83.76 ตารางกิโลเมตร ป่าไม้ลดลง 2.95 ตารางกิโลเมตร พื้นที่ไม้ผล-ไม้ยืนต้น ลดลง 0.19 ตารางกิโลเมตร ส่วนพื้นที่เขตอุทยานไม่มีการเปลี่ยนแปลง

ผลการวิเคราะห์เนื้อที่การใช้ประโยชน์ที่ดินและการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน แสดงดังรูปที่ 7 และตารางที่ 2

รูปที่ 7 เปรียบเทียบการใช้ประโยชน์ที่ดิน ปี พ.ศ. 2543 และ 2555 ของพื้นที่พิเศษสุโขทัย

ตารางที่ 2 เนื้อที่การใช้ประโยชน์ที่ดินและการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินพื้นที่พิเศษสุโขทัย

การใช้ประโยชน์ที่ดิน	ปี พ.ศ.2543	ปี พ.ศ.2555	การเปลี่ยนแปลง
	(ตารางกิโลเมตร)		
ขอบเขตอุทยานประวัติศาสตร์	68.35	68.35	0.00
ชุมชน	8.77	24.63	15.86
นาข้าว	210.54	269.42	58.87
ป่าไม้	108.06	105.11	-2.95
พืชไร่-ที่โล่ง	119.02	35.26	-83.76
แหล่งน้ำ	1.76	13.94	12.18
ไม้ยืนต้น-ไม้ผล	7.34	7.15	-0.19
รวม	523.85	523.85	0.00

2.2 การใช้ที่ดินและการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินในพื้นที่พิเศษศรีสขนาลัย

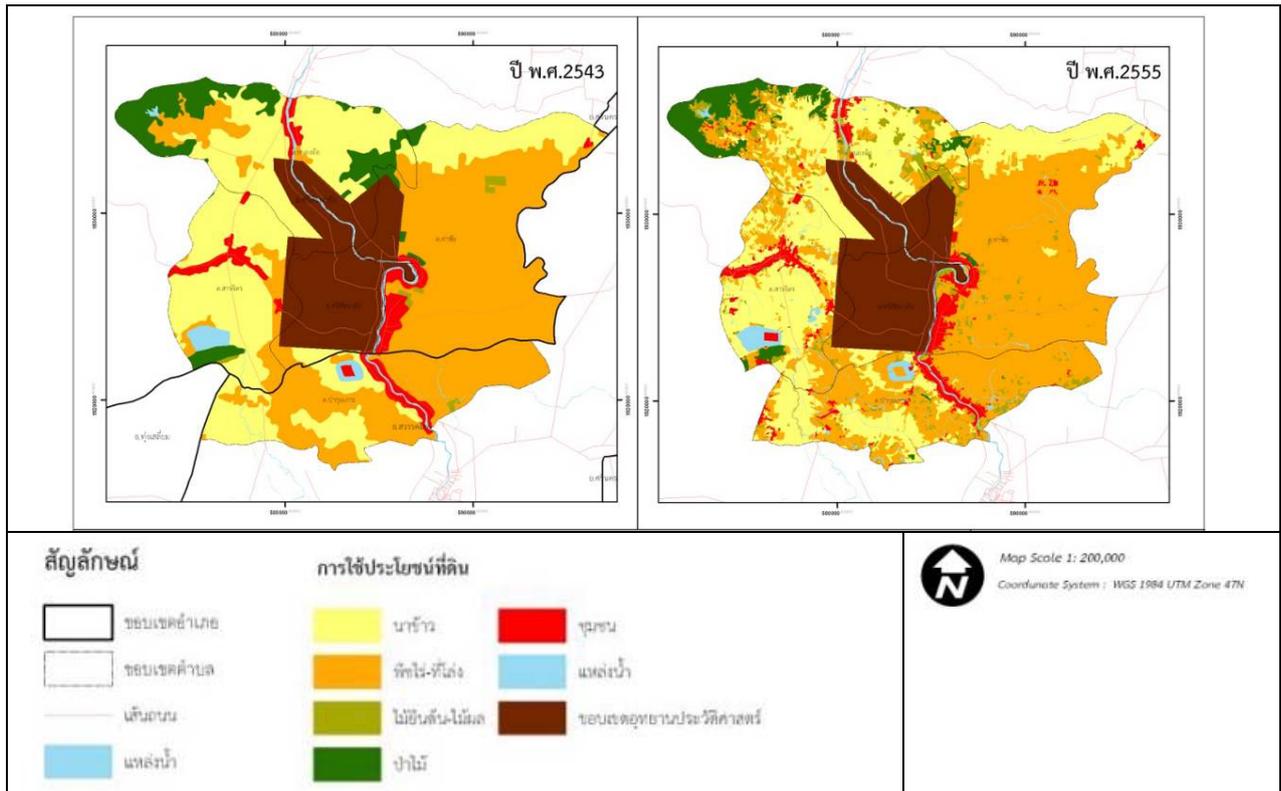
ในพื้นที่พิเศษศรีสขนาลัย ประกอบด้วย 5 ตำบล มีพื้นที่รวมกัน 340.22 ตารางกิโลเมตร มีพื้นที่ส่วนมากเป็นพื้นที่เกษตรกรรม ได้แก่ พืชไร่และที่โล่ง นาข้าวและไม้ยืนต้น-ไม้ผล ซึ่งในปี พ.ศ. 2543 มีพื้นที่รวมกัน 248.55 ตารางกิโลเมตร พื้นที่อันดับรองลงไปเป็นพื้นที่พื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ 50.38 ตารางกิโลเมตร ป่าไม้ มีเนื้อที่ 22.23 ตารางกิโลเมตร พื้นที่ชุมชน 13.85 ตารางกิโลเมตร และพื้นที่แหล่งน้ำ 5.22 ตารางกิโลเมตร ส่วนในปี พ.ศ. 2555 มีพื้นที่ที่มีการเพิ่มมากขึ้น ได้แก่ พื้นที่ปลูกพืชไร่-ที่โล่ง เพิ่มขึ้น 5.93 ตารางกิโลเมตร พื้นที่ชุมชนเพิ่มขึ้น 2.17 ตารางกิโลเมตร พื้นที่ไม้ผล-ไม้ยืนต้น เพิ่มขึ้น 11.18 ตารางกิโลเมตร และพื้นที่แหล่งน้ำเพิ่มขึ้น 2.71 ตารางกิโลเมตร

ส่วนพื้นที่ที่มีเนื้อที่ลดลงได้แก่ พื้นที่นาข้าวลดลง 14.49 ตารางกิโลเมตร และพื้นที่ป่าไม้ลดลง 7.51 ตารางกิโลเมตร ส่วนพื้นที่เขตอุทยานไม่มีการเปลี่ยนแปลง

ผลการวิเคราะห์เนื้อที่การใช้ประโยชน์ที่ดินและการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน แสดงในตารางที่ 3 และรูปที่ 8

ตารางที่ 3 เนื้อที่การใช้ประโยชน์ที่ดินและการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินพื้นที่พิเศษศรีสขนาลัย

การใช้ประโยชน์ที่ดิน	ปี พ.ศ.2543	ปี พ.ศ.2555	การเปลี่ยนแปลง
	(ตารางกิโลเมตร)		
ขอบเขตอุทยานประวัติศาสตร์	50.38	50.38	0.00
ชุมชน	13.85	16.02	2.17
นาข้าว	111.98	97.49	-14.49
ป่าไม้	22.23	14.72	-7.51
พืชไร่-ที่โล่ง	134.80	140.73	5.93
แหล่งน้ำ	5.22	7.93	2.71
ไม้ยืนต้น-ไม้ผล	1.77	12.96	11.18
รวม	340.22	340.22	0.00

รูปที่ 8 เปรียบเทียบการใช้ประโยชน์ที่ดิน ปี พ.ศ. 2543 และ 2555 ของพื้นที่พิเศษศรีสะเกษ

2.3.2 การใช้ที่ดินและการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินในพื้นที่พิเศษกำแพงเพชร

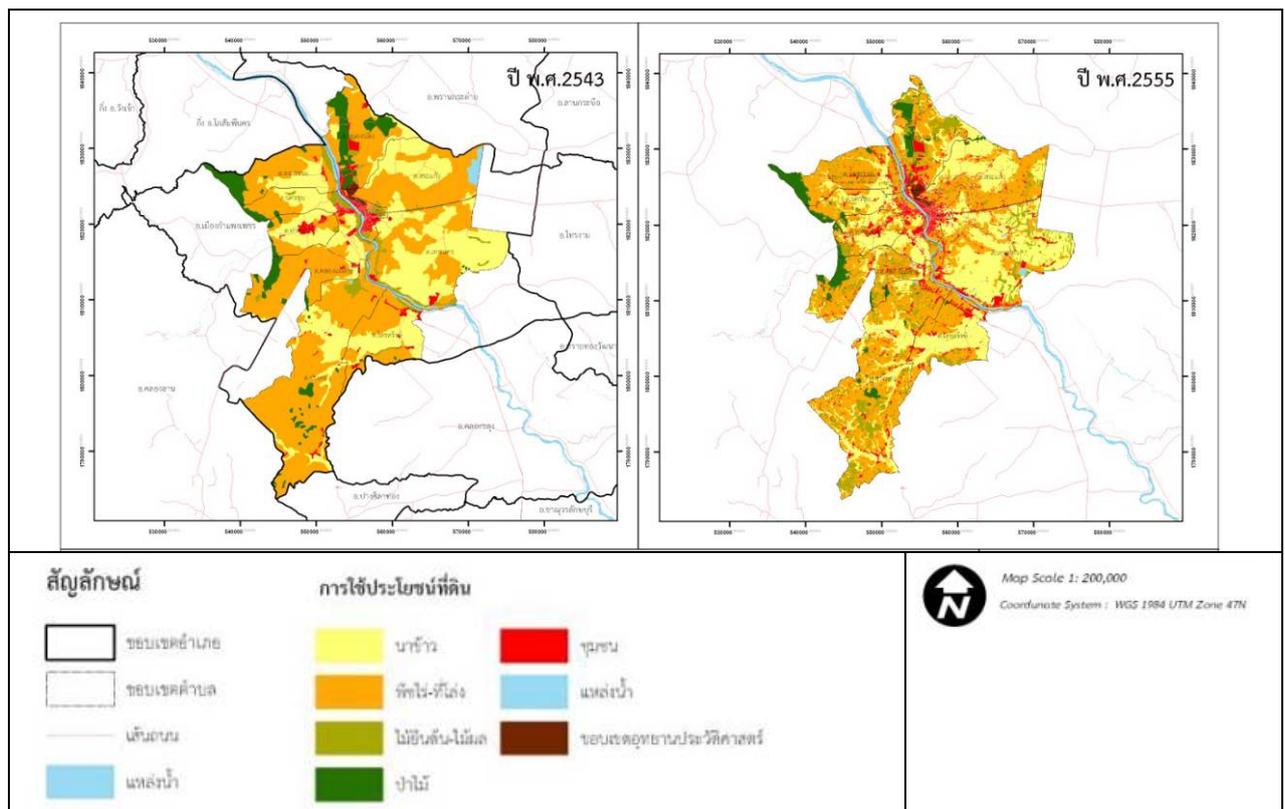
ในพื้นที่พิเศษกำแพงเพชร ประกอบด้วย 10 ตำบล มีพื้นที่รวมกัน 948.04 ตารางกิโลเมตร มีพื้นที่ส่วนมากเป็นพื้นที่เกษตรกรรม ได้แก่ พืชไร่และที่โล่ง นาข้าวและไม้ยืนต้น-ไม้ผล ซึ่งในปี พ.ศ. 2543 มีพื้นที่รวมกัน 841.23 ตารางกิโลเมตร พื้นที่อันดับรองลงไปเป็นพื้นที่ป่าไม้ มีเนื้อที่ 56.97 ตารางกิโลเมตร พื้นที่ชุมชน 29.54 ตารางกิโลเมตร พื้นที่แหล่งน้ำ 16.72 ตารางกิโลเมตร และพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์มีขนาดเล็กที่สุด คือ 3.67 ตารางกิโลเมตร ส่วนในปี พ.ศ. 2555 มีพื้นที่ที่มีการเพิ่มมากขึ้น ได้แก่ พื้นที่ไม้ผล-ไม้ยืนต้นเพิ่มขึ้น 62.20 ตารางกิโลเมตร พื้นที่ชุมชนเพิ่มขึ้น 45.32 ตารางกิโลเมตร พื้นที่นาข้าวเพิ่มขึ้น 16.77 ตารางกิโลเมตร และพื้นที่แหล่งน้ำเพิ่มขึ้น 6.71 ตารางกิโลเมตร

ส่วนพื้นที่ที่มีเนื้อที่ลดลงได้แก่ พื้นที่ปลูกพืชไร่-ที่โล่ง ลดลง 120.81 ตารางกิโลเมตร ป่าไม้ลดลง 17.48 ตารางกิโลเมตร ส่วนพื้นที่เขตอุทยานไม่มีการเปลี่ยนแปลง

ผลการวิเคราะห์เนื้อที่การใช้ประโยชน์ที่ดินและการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน แสดงในตารางที่ 4 และรูปที่ 9

ตารางที่ 4 เนื้อที่การใช้ประโยชน์ที่ดินและการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินพื้นที่พิเศษกำแพงเพชร

การใช้ประโยชน์ที่ดิน	ปี พ.ศ.2543	ปี พ.ศ.2555	การเปลี่ยนแปลง
	(ตารางกิโลเมตร)		
ขอบเขตอุทยานประวัติศาสตร์	3.67	3.67	0.00
ชุมชน	29.45	75.07	45.32
นาข้าว	303.38	320.15	16.77
ป่าไม้	56.97	39.48	-17.48
พืชไร่-ที่โล่ง	503.88	383.07	-120.81
แหล่งน้ำ	16.72	23.43	6.71
ไม้ยืนต้น-ไม้ผล	33.97	103.17	69.20
รวม	948.04	948.04	0.00

รูปที่ 9 เปรียบเทียบการใช้ประโยชน์ที่ดิน ปี พ.ศ. 2543 และ 2555 ของพื้นที่พิเศษกำแพงเพชร

3. การใช้ที่ดินและการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินในพื้นที่เขตอุทยาน

พื้นที่เขตอุทยานเป็นพื้นที่ตามประกาศของกรมศิลปากร มีขนาดพื้นที่มากกว่าตัวอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ศรีสัชนาลัยและกำแพงเพชร ซึ่งผลจากการวิเคราะห์การใช้ประโยชน์ที่ดิน ปี 2539, 2545 และ 2555 มีดังนี้

3.1 การใช้ที่ดินและการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินในพื้นที่เขตอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย

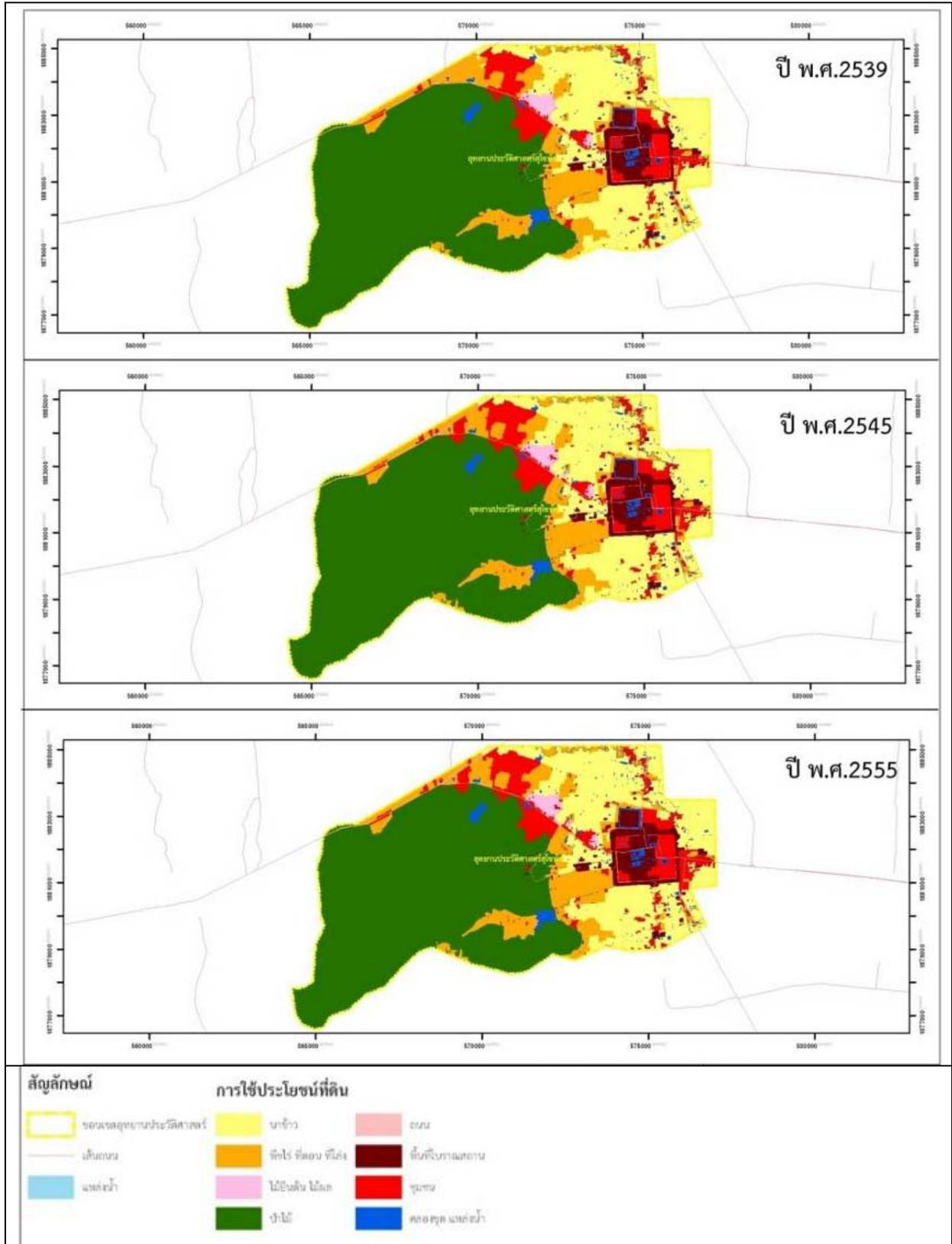
กรมศิลปากรได้ประกาศให้อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย มีพื้นที่ดังเช่นในปัจจุบันเมื่อ ปี พ.ศ. 2502 ซึ่งจากการกำหนดขอบเขตพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์และการแปลความหมายจากข้อมูลดาวเทียมและรูปถ่ายทางอากาศ ปี พ.ศ. 2539, 2545 และ 2555 พบว่าอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยมีพื้นที่ 68.35 ตารางกิโลเมตร และการใช้ที่ดินไม่มีการเปลี่ยนแปลงมากนัก (ตารางที่ 5) และรูปที่ 10

พื้นที่ที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเล็กน้อย เช่น แหล่งน้ำทั้งที่เป็นคลองขุดและแหล่งน้ำที่เป็นอ่างเก็บน้ำ ในปี พ.ศ. 2539 มีพื้นที่รวมประมาณ 1.30 ตารางกิโลเมตร และเพิ่มเป็น 1.36 ตารางกิโลเมตรในปี พ.ศ.2545 และ 2555 พื้นที่ชุมชนที่อยู่อาศัยมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น จาก 5.09 ตารางกิโลเมตรในปี พ.ศ. 2539 เพิ่มเป็น 5.30 และ 5.77 ตารางกิโลเมตรในปี พ.ศ. 2545 และ 2555 ตามลำดับ พื้นที่ถนนเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2539 และ 2545 เป็น 0.52 ตารางกิโลเมตร ในปี พ.ศ. 2555

พื้นที่ที่มีแนวโน้มลดลง ได้แก่ พื้นที่นาข้าวมีแนวโน้มลดลงตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2539 และ 2545 เป็น 14.49 ตารางกิโลเมตรในปี พ.ศ. 2555 เช่นเดียวกับพื้นที่ป่าไม้ที่ลดลงจากปี พ.ศ. 2539 และ 2545 เป็น 34.99 ตารางกิโลเมตรในปี พ.ศ. 2555 พื้นที่ปลูกพืชไร่-ที่โล่งลดลงจากปี พ.ศ. 2539 และ 2545 เป็น 7.62 ตารางกิโลเมตรในปี พ.ศ. 2555

ตารางที่ 5 การใช้ที่ดินและการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินของพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ปี พ.ศ. 2539, 2545 และ 2555 (จากการแปลและวิเคราะห์โดยบริษัทที่ปรึกษา)

การใช้ที่ดิน	พ.ศ. 2539	พ.ศ. 2545	การเปลี่ยนแปลง	พ.ศ. 2555	การเปลี่ยนแปลง
	(ตารางกิโลเมตร)				
คลองขุดแหล่งน้ำ	1.30	1.36	0.06	1.36	0.01
ชุมชน	5.09	5.30	0.52	5.77	0.17
ถนน	0.49	0.49	0.00	0.52	0.03
นาข้าว	14.99	14.54	-0.45	14.49	-0.05
ป่าไม้	35.11	35.00	-0.12	34.99	0.00
พืชไร่ที่ดอน ที่โล่ง	7.78	7.77	-0.01	7.62	-0.14
พื้นที่โบราณสถาน	3.01	3.01	0.00	3.01	0.00
ไม้ยืนต้นไม่ผล	0.58	0.58	0.00	0.57	0.00
รวม	68.35	68.35	0.00	68.35	0.00

รูปที่ 10 การใช้ที่ดินของพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ปี พ.ศ. 2539, 2545 และ 2555

3.2 การใช้ที่ดินและการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินพื้นที่เขตอุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย

กรมศิลปากรได้ประกาศให้อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย มีพื้นที่ดังเช่นในปัจจุบันเมื่อ ปี พ.ศ. 2531 ซึ่งจากการกำหนดขอบเขตพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย ด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์และการแปลความหมายจากข้อมูลดาวเทียมและรูปถ่ายทางอากาศ ปี พ.ศ. 2539, 2545 และ 2555 พบว่าอุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัยมีพื้นที่ 50.38 ตารางกิโลเมตร และพบว่าการใช้ที่ดินไม่มีการเปลี่ยนแปลงมากนัก (ตารางที่ 6 และรูปที่ 11)

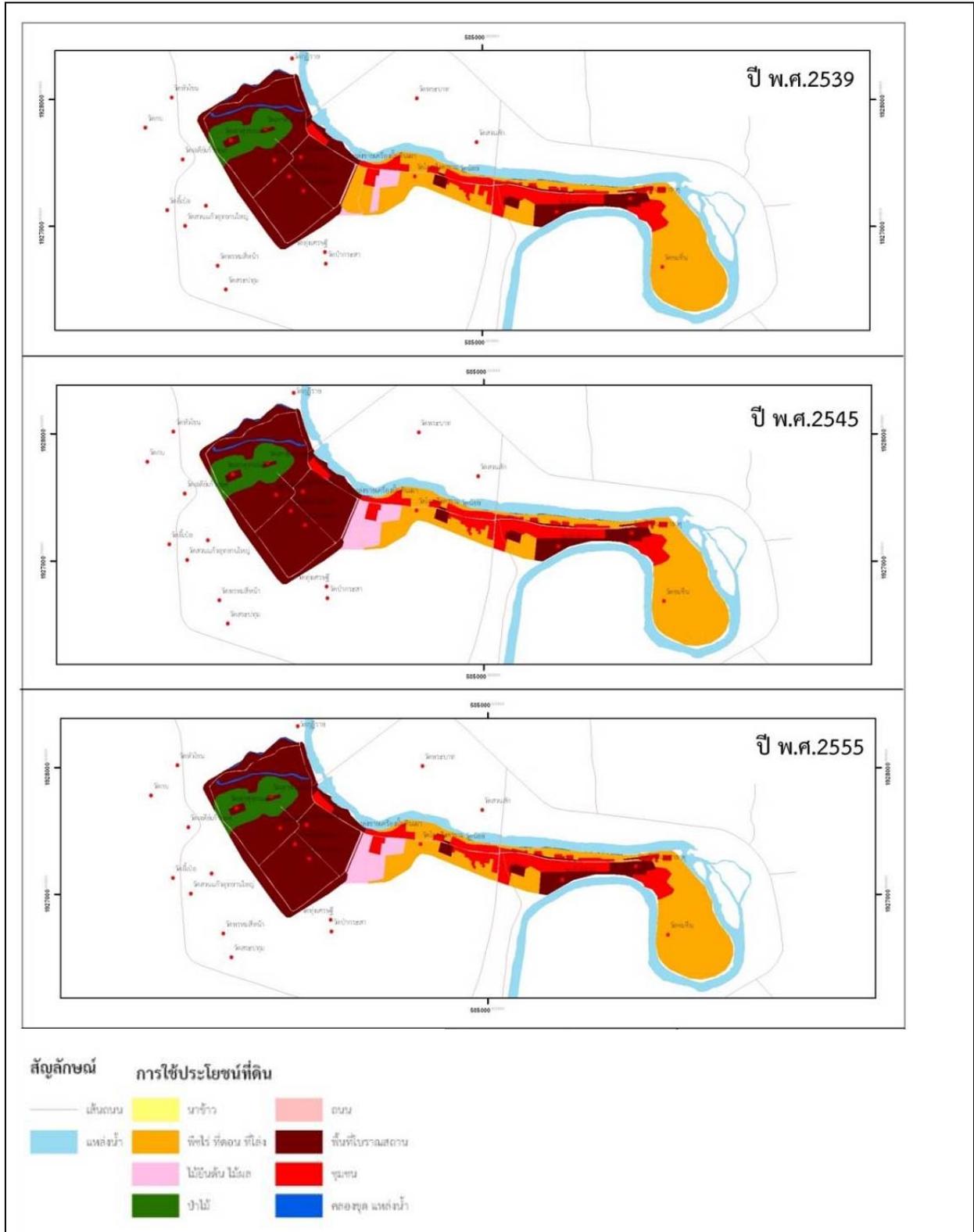
พื้นที่ที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเล็กน้อย เช่น แหล่งน้ำทั้งที่เป็นคลองขุดและแหล่งน้ำที่เป็นอ่างเก็บน้ำ ในปี พ.ศ. 2539 มีพื้นที่รวมประมาณ 1.52 ตารางกิโลเมตร และเพิ่มเป็น 1.58 ตารางกิโลเมตรในปี พ.ศ. 2545 และเพิ่มเป็น 1.59 ตารางกิโลเมตร ในปี พ.ศ. 2555 พื้นที่ชุมชนที่อยู่อาศัยมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น จาก 3.74 ตารางกิโลเมตรในปี พ.ศ. 2539 เพิ่มเป็น 3.86 และ 4.04 ตารางกิโลเมตรในปี พ.ศ. 2545 และ 2555 ตามลำดับ พื้นที่นาข้าวมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเล็กน้อยตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2539 และ 2545 เป็น 11.72 ตารางกิโลเมตร ในปี พ.ศ. 2555

พื้นที่ที่มีแนวโน้มลดลง ได้แก่ พื้นที่ป่าไม้ที่ลดลงจากปี พ.ศ. 2539 และ 2545 เป็น 8.62 ตารางกิโลเมตรในปี พ.ศ. 2555 พื้นที่ปลูกพืชไร่ที่ลดลงจากปี พ.ศ. 2539 และ 2545 เป็น 17.20 ตารางกิโลเมตรในปี พ.ศ. 2555

ตารางที่ 6 การใช้ที่ดินและการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินของพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย

ปี พ.ศ. 2539, 2545 และ 2555 (จากการแปลและวิเคราะห์โดยบริษัทที่ปรึกษา)

การใช้ที่ดิน	พ.ศ.2539	พ.ศ.2545	การเปลี่ยนแปลง	พ.ศ.2555	การเปลี่ยนแปลง
	(ตารางกิโลเมตร)				
คลองขุดแหล่งน้ำ	1.52	1.58	0.06	1.59	0.01
ชุมชน	3.74	3.86	0.12	4.04	0.17
ถนน	0.30	0.30	0.00	0.30	0.01
นาข้าว	11.70	11.54	-0.16	11.72	0.19
ป่าไม้	8.81	8.68	-0.13	8.62	-0.07
พืชไร่ที่ดอน ที่โล่ง	17.40	17.29	-0.11	17.20	-0.10
พื้นที่โบราณสถาน	1.24	1.24	0.00	1.24	0.00
ไม้ยืนต้นไม้ผล	5.38	5.89	0.21	5.38	-0.21
รวม	50.38	50.38	0.00	50.38	0.00

รูปที่ 11 การใช้ที่ดินของพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย ปี พ.ศ. 2539, 2545 และ 2555

3.3 การใช้ที่ดินและการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินในพื้นที่เขตอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร

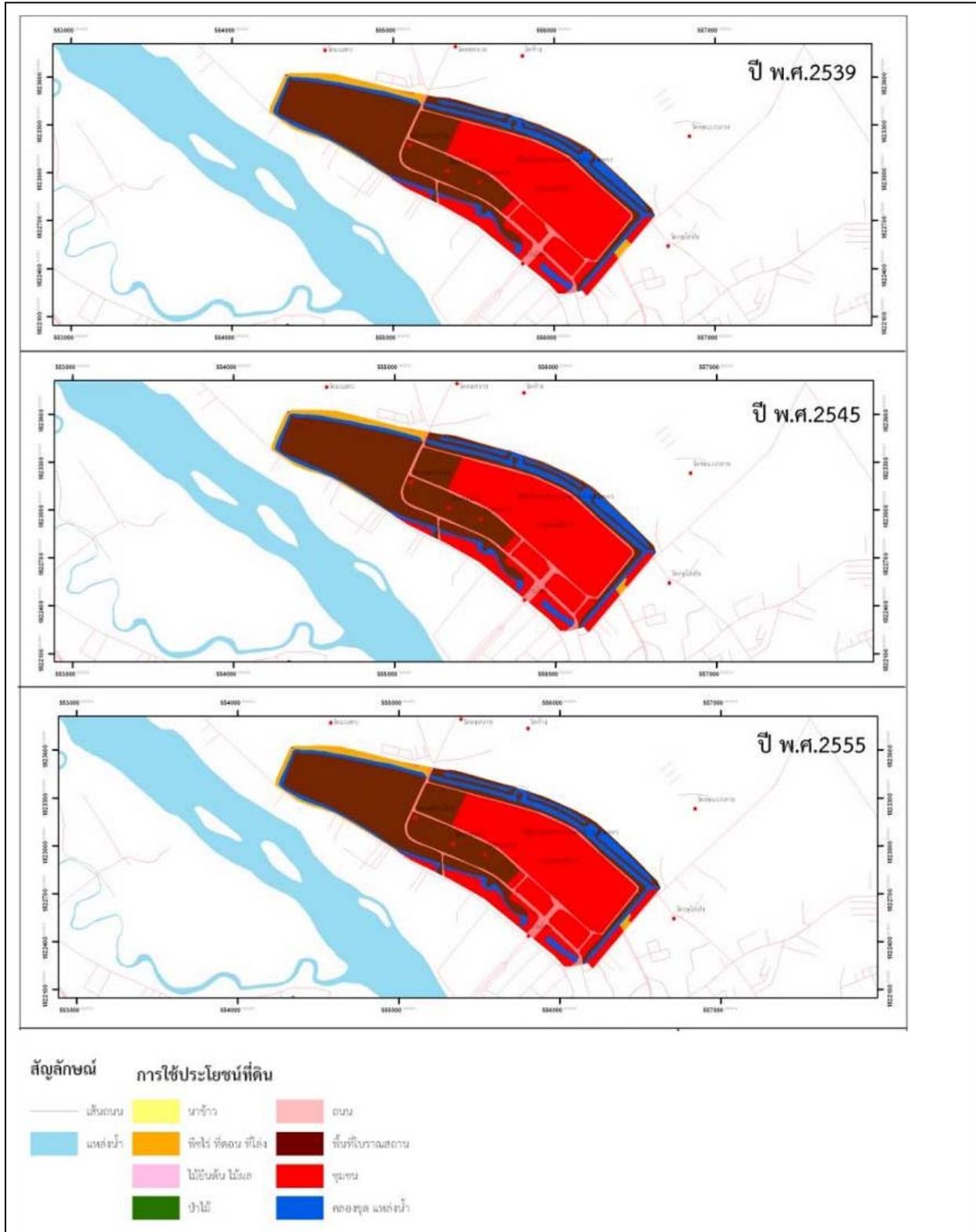
กรมศิลปากรได้ประกาศให้อุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร มีพื้นที่ดังเช่นในปัจจุบันเมื่อ ปี พ.ศ. 2511 ซึ่งจากการกำหนดขอบเขตพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร ด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์และการแปลความหมายจากข้อมูลดาวเทียมและรูปถ่ายทางอากาศ ปี พ.ศ. 2539, 2545 และ 2555 พบว่าอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร มีพื้นที่ 3.67 ตารางกิโลเมตร และพบว่าการใช้ที่ดินไม่มีการเปลี่ยนแปลงมากนัก (ตารางที่ 7 และรูปที่ 12)

พื้นที่ที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเล็กน้อย เช่น แหล่งน้ำทั้งที่เป็นคลองขุดและแหล่งน้ำที่เป็นบ่อน้ำ ในปี พ.ศ. 2539 มีพื้นที่รวมประมาณ 0.17 ตารางกิโลเมตร และเพิ่มเป็น 0.18 ตารางกิโลเมตรในปี พ.ศ. 2545 และเพิ่มเป็น 0.19 ตารางกิโลเมตร ในปี พ.ศ. 2555 พื้นที่ชุมชนที่อยู่อาศัยมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น จาก 0.69 ตารางกิโลเมตรในปี พ.ศ. 2539 เพิ่มเป็น 0.71 และ 0.73 ตารางกิโลเมตรในปี พ.ศ. 2545 และ 2555 ตามลำดับ

พื้นที่ที่มีแนวโน้มลดลง ได้แก่ พื้นที่ป่าไม้ที่ลดลงจากปี พ.ศ. 2539 จำนวน 1.69 ตารางกิโลเมตร เป็น 1.59 ตารางกิโลเมตรในปี พ.ศ. 2545 และ 2555 พื้นที่ปลูกพืชไร่-ที่โล่งลดลงจากปี พ.ศ. 2539 จำนวน 0.36 ตารางกิโลเมตร เป็น 0.32 ตารางกิโลเมตรในปี พ.ศ. 2555

ตารางที่ 7 การใช้ที่ดินและการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินของพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร ปี พ.ศ. 2539, 2545 และ 2555(จากการแปลและวิเคราะห์โดยบริษัทที่ปรึกษา)

การใช้ที่ดิน	พ.ศ.2539	พ.ศ.2545	การเปลี่ยนแปลง	พ.ศ.2555	การเปลี่ยนแปลง
	(ตารางกิโลเมตร)				
คลองขุดแหล่งน้ำ	0.17	0.18	0.02	0.19	0.01
ชุมชน	0.69	0.71	0.01	0.73	0.02
ถนน	0.15	0.15	0.00	0.15	0.00
ป่าไม้	1.61	1.59	-0.01	1.59	-0.01
พืชไร่ที่ดอน ที่โล่ง	0.36	0.34	-0.02	0.32	-0.02
พื้นที่โบราณสถาน	0.70	0.70	0.00	0.70	0.00
รวม	3.67	3.67	0.00	3.67	0.00

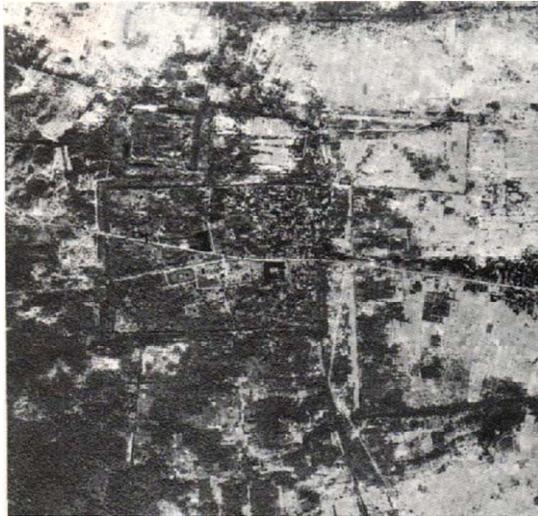

รูปที่ 12 การใช้ที่ดินของพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร ปี พ.ศ. 2539, 2545 และ 2555

- ปัญหาการซ้อนทับกันของพื้นที่ตั้งชุมชนกับอุทยานประวัติศาสตร์

ปัญหาการซ้อนทับกันของพื้นที่ตั้งชุมชนกับอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย พื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยถูกประกาศให้เป็นพื้นที่เขตโบราณสถานตั้งแต่ปี พ.ศ. 2502 ให้พื้นที่บริเวณอุทยานฯ เป็นเขตโบราณสถานในปี พ.ศ. 2518 และได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก เมื่อปี พ.ศ. 2534 ที่เป็นพื้นที่ที่มีอาณาเขตชัดเจน คือ มีกำแพงและคูคลองล้อมรอบถึง 3 ชั้น ในการตรวจสอบข้อมูลจากรูปถ่ายทางอากาศเก่า (พ.ศ. 2497) (รูปที่ 12) พบว่าในขณะนั้นได้มีชุมชนเข้าไปอยู่อาศัยอยู่แล้ว โดยเฉพาะด้านตะวันออกของพื้นที่ ส่วนพื้นที่ด้านตะวันตกเฉียงเหนือและตะวันตกเฉียงใต้มีชุมชนอยู่อาศัยไม่มากนัก

จากการแปลรูปถ่ายทางอากาศ ในปีพ.ศ. 2539, 2545 และข้อมูลปัจจุบัน พบ (รูปที่ 13) ว่าในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ได้มีชุมชนเข้าไปอยู่อาศัยอย่างหนาแน่นแล้ว โดยเฉพาะในพื้นที่อยู่อาศัยเดิม มีการขยายชุมชนอีกเล็กน้อยในบริเวณด้านตะวันออกที่เคยเป็นพื้นที่นาข้าวหรือพื้นที่โล่ง (ดังรูป) แต่ไม่มีการขยายชุมชนออกนอกพื้นที่เดิมที่เป็นที่อยู่อาศัยมาก่อน ซึ่งอาจจะเป็นเพราะมาตรการที่ทางราชการได้ตกลงกับชุมชนในพื้นที่

ภาพถ่ายทางอากาศ
ก่อนมีการย้ายในพื้นที่
ประวัติศาสตร์สุโขทัย

<http://kanchanapisek.or.th>

รูปที่ 13 รูปถ่ายทางอากาศ ปี พ.ศ. 2497

แม้จะไม่มีมีการขยายพื้นที่ชุมชนเพิ่มมากขึ้น ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2539 (รูปที่ 13) แต่ลักษณะของชุมชนที่อยู่กันอย่างหนาแน่น ไม่เป็นระเบียบ รวมทั้งการกำจัดขยะมูลฝอยและน้ำเสียยังไม่มีประสิทธิภาพ ทำให้บริเวณชุมชนมีปัญหาขยะและน้ำเสีย ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อคุณภาพน้ำในคูคลองรอบอุทยานและคลองธรรมชาติ และยังมีผลต่อการท่องเที่ยวได้ ประกอบกับการเป็นชุมชนหนาแน่นจึงมีความเสี่ยงต่อการเกิดอัคคีภัยได้

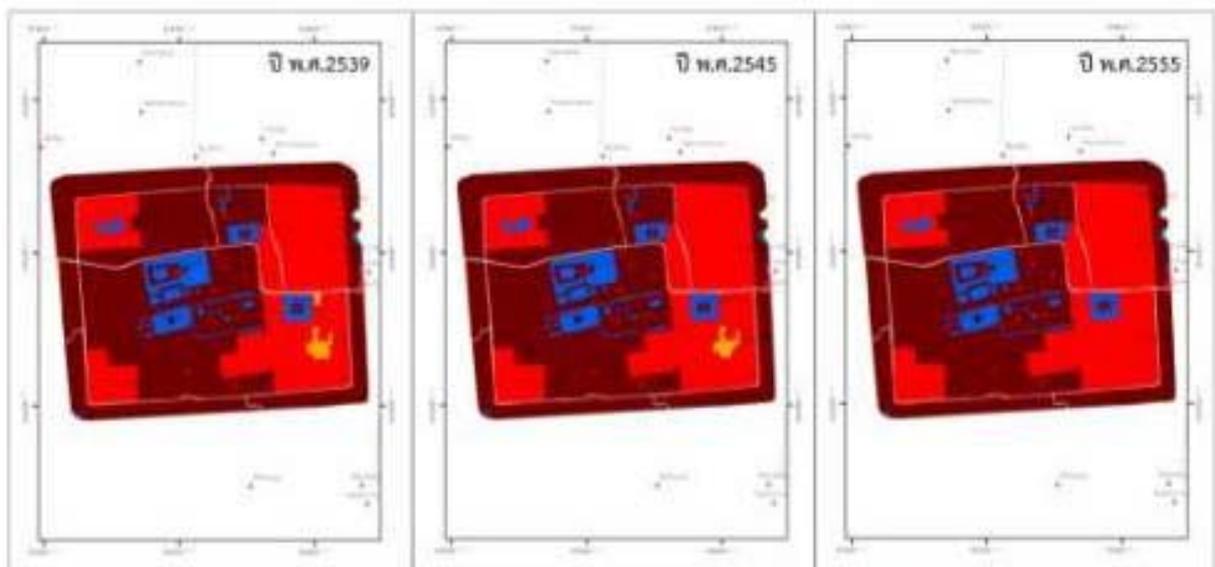
นอกจากปัญหาการเป็นชุมชนหนาแน่นแล้ว ด้านหน้าทางเข้าสู่อุทยาน ได้มีการต่อเติมอาคารเพื่อการบริการ การค้าขายอาหารและสินค้าที่ระลึกให้กับนักท่องเที่ยว รวมทั้งการให้เช่าจักรยานเพื่อขี่ชมพื้นที่อุทยานฯ ซึ่งบางส่วนมีผลต่อการอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยว แต่มีบางส่วนที่จะต้องมีการจัดการที่เหมาะสมกับการท่องเที่ยวที่ไม่รบกวนทั้งด้านภูมิทัศน์และสร้างความรำคาญให้นักท่องเที่ยว

- ปัญหาการซ้อนทับกันของพื้นที่ตั้งชุมชนกับอุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย ในเขตประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย แบ่งออกเป็น 2 ส่วนได้ชัดเจน คือส่วนที่เป็นตัวอุทยานกับส่วนที่เป็นกำแพงเมืองและพื้นที่ตามริมแม่น้ำ

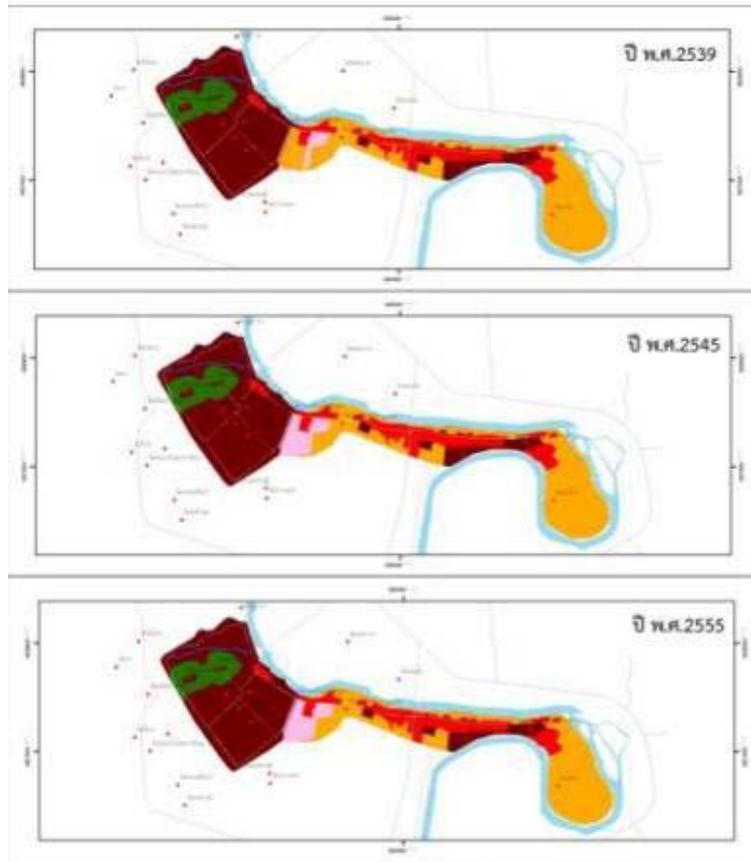
จากรูปถ่ายทางอากาศและแผนที่การใช้ประโยชน์ที่ดิน (รูปที่ 14) ในส่วนที่เป็นตัวอุทยานประวัติศาสตร์ที่มีการกั้นอาณาเขตชัดเจนเป็นโบราณสถาน จึงไม่มีการบุกรุกหรือการสร้างอาคารที่อยู่อาศัยของชุมชน นอกจากนี้จะมีอาคารสถานที่ราชการ

ในส่วนที่เป็นพื้นที่ด้านทิศเหนือติดแม่น้ำยม บริเวณกลุ่มเตาทุเรียงบ้านเกาะน้อย มีชุมชนตั้งอยู่อาศัยตลอดแนวริมน้ำมาเป็นระยะเวลานาน มีการแยกสัดส่วนพื้นที่เตาทุเรียงและชุมชนออกจากกัน บริเวณนี้จึงยังไม่มีปัญหาจากการขยายตัวของชุมชนเข้าไปในพื้นที่โบราณสถาน แต่ในพื้นที่ใกล้เคียงยังคงมีการขยายชุมชนอยู่

ในส่วนที่เป็นแนวกำแพงเมืองโบราณสถานทิศตะวันตกและโดยรอบตัวโบราณสถาน ยังคงมีสภาพดั้งเดิมที่ไม่มีการบุกรุกพื้นที่ มีถนนเข้า-ออกที่แคบเป็นข้อจำกัดการขยายพื้นที่ชุมชนเข้ามาในเขตอุทยานฯ แต่แนวกำแพงนอกตัวโบราณสถาน โดยเฉพาะด้านทิศเหนือตามแนวแม่น้ำยมและแนวถนนมีการบุกรุกก่อสร้างอาคาร บ้านอยู่อาศัยเป็นจำนวนมากตลอดแนว ทั้งนี้จากข้อมูลตั้งแต่ปี พ.ศ. 2539 เป็นต้นมา (อาจจะมิชุมชนอยู่อาศัยมาก่อนปีดังกล่าวได้) แต่ชุมชนไม่มีการขยายพื้นที่มากขึ้น ยังคงสภาพเช่นเดียวกับข้อมูลของปีต่อมา

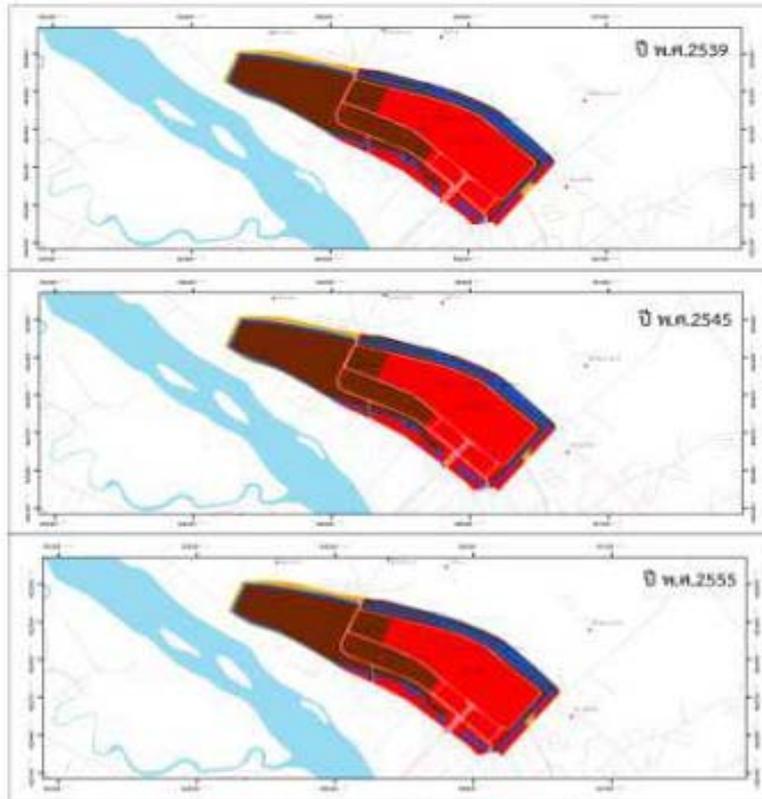
รูปที่ 14 การใช้ประโยชน์ที่ดิน ปี พ.ศ. 2539 2545 และ 2555

รูปที่ 15 การใช้ประโยชน์ที่ดิน ปี พ.ศ. 2539 2545 และ 2555

การมีชุมชนริมแม่น้ำ อาจมีส่วนร่วมในการเสริมการท่องเที่ยว ทั้งในด้านสถานที่พักผ่อน อาหาร และการขายของที่ระลึก ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน แต่การมีชุมชนอาศัยหนาแน่น อาจจะทำให้เกิดปัญหาขยะมูลฝอยและน้ำเสีย ที่อาจจะปล่อยลงสู่แม่น้ำและคูคลองรอบเมืองโบราณได้

- ปัญหาการซ้อนทับกันของพื้นที่ตั้งชุมชนกับอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร ในเขตประวัติศาสตร์ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือส่วนที่เป็นโบราณสถานภายในกำแพงเมืองและส่วนที่เป็นโบราณสถานนอกกำแพงเมืองหรือเขตอรัญญิก
- จากรูปถ่ายทางอากาศและแผนที่การใช้ประโยชน์ที่ดิน (รูปที่ 16) ในส่วนที่เป็นตัวกำแพงเมืองที่มีโบราณสถานกระจายอยู่ทั่วไป ในกำแพงเมืองมีอาคารราชการ โรงเรียนและชุมชนที่อยู่อาศัยกันมานาน (โดยการเช่าพื้นที่ของกรมธนารักษ์) พื้นที่ชุมชนอยู่กันอย่างแออัด ไม่เป็นระเบียบ ทำให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม เช่นขยะมูลฝอยและน้ำเสีย ทัศนียภาพ และปัญหาสิ่งแวดล้อมอื่นได้
- ส่วนในเขตอรัญญิก ในเขตอุทยานประวัติศาสตร์ที่มีลักษณะภูมิประเทศเป็นเนินที่ต่างจากพื้นที่ข้างเคียง และมีแนวถนนกั้นอาณาเขตชัดเจนเพื่อให้เห็นว่าเป็นเขตโบราณสถานที่สำคัญ จึงยังคงมีสภาพป่าและตัวโบราณสถาน ไม่มีการบุกรุกหรือการก่อสร้างอาคารที่อยู่อาศัยของชุมชน นอกจากนี้จะมีอาคารสถานที่ราชการเพื่อการบำรุงรักษาพื้นที่

รูปที่ 16 การใช้ประโยชน์ที่ดิน ปี พ.ศ. 2539 2545 และ 2555

- ปัญหาความขัดแย้งของการใช้ประโยชน์ที่ดิน

แม้จะมีการประกาศเขตอุทยานประวัติศาสตร์มานาน แต่การมีการใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตอุทยาน โดยเฉพาะการใช้เป็นที่อยู่อาศัย อาจจะทำให้รู้สึกที่ไม่เหมาะสม เป็นสถานที่ที่ศักดิ์สิทธิ์ที่ต้องดูแลบำรุงรักษา เพื่อการเป็นมรดกโลก แต่หากมองในลักษณะเมืองในอดีตที่มีชีวิตจะต้องมีชุมชนอาศัยอยู่ด้วย ซึ่งเป็นที่อยู่อาศัยตามแบบฉบับที่อยู่อาศัยในยุคในสมัยนั้น ดังนั้น การมีชุมชนอยู่ในเขตกำแพงจึงไม่น่าจะเป็นสิ่งผิดปกติ แต่ที่ควรคำนึงถึง คือ รูปแบบของอาคารที่อยู่อาศัย หรือร้านค้าที่มีขนาด และรูปแบบที่เหมาะสมกับโบราณสถานนั้น แต่ความขัดแย้งการใช้ประโยชน์ที่ดินที่เกิดขึ้น มักเกิดจากการต้องการเป็นเจ้าของที่ดินที่สามารถนำไปจำหน่าย ชื้อ-ขายได้ เช่น ความต้องการโฉนดที่ดินหรือเอกสารสิทธิ์เทียบเท่า เพื่อที่จะได้พัฒนาพื้นที่ตามกฎหมายและความต้องการได้ ซึ่งในพื้นที่เขตอุทยานทั้ง 3 แห่ง ต่างมีปัญหาคล้ายคลึงกัน พอที่จะเห็นความขัดแย้งของพื้นที่เพื่อนำไปสู่แนวทางการอนุรักษ์และพัฒนาพื้นที่ รวมทั้ง การหาแนวทางเลือกเพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ และเกิดความยั่งยืนในการท่องเที่ยวที่เป็นประโยชน์กับทุกฝ่าย และยังคงส่งผลให้พื้นที่อุทยานกลับมามีชีวิตชีวาเช่นในอดีต ทั้งนี้ นอกจากการพัฒนาพื้นที่ในเขตอุทยานฯ แล้ว ความยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวควรจะมีการพัฒนาพื้นที่โดยรอบอุทยานฯ และพื้นที่เชื่อมโยงระหว่างอุทยานด้วย

กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง

กฎหมาย ระเบียบและข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่า ในประเทศไทย

1. กฎบัตรระหว่างประเทศ

1.1 กฎบัตรระหว่างประเทศเพื่อการอนุรักษ์และบูรณะโบราณสถานและแหล่งที่ตั้ง (The Venice Charter 1964)

กฎบัตรนี้ประกาศในปี พ.ศ. 2507 โดยเน้นความรับผิดชอบร่วมกันในการปกป้องมรดกทางวัฒนธรรมที่เป็นของแท้ดั้งเดิม เพื่อส่งมอบสู่อนุชนในรุ่นต่อไป

เมืองเก่าจึงจัดเป็นพื้นที่สำคัญที่ต้องดำเนินมาตรการในการอนุรักษ์เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่ได้เพิ่มพูนความสำคัญในเชิงวัฒนธรรมตามกาลเวลา ซึ่งกฎบัตรดังกล่าวได้ให้แนวทางในการอนุรักษ์ที่สามารถใช้ประโยชน์จากโบราณสถานในลักษณะของการปรับการใช้สอยได้

นอกจากนี้ในกฎบัตรดังกล่าวยังได้ให้แนวทางในการบูรณะและการจัดทำเอกสารที่เกี่ยวข้องไว้โดยมีประเด็นสำคัญบางข้อดังนี้

ดังนั้น หลักการโดยสรุปจะเห็นว่าการรักษาความเป็นของแท้เป็นเรื่องสำคัญ เมื่อจะบูรณะจะต้องมีหลักฐาน ไม่ควรบูรณะตามการคาดคะเนหรือตามการสันนิษฐาน อย่างไรก็ตาม กฎบัตรนี้ก็ยกอนุญาติให้ใช้วัสดุหรือเทคนิควิธีการใหม่ๆ ที่ไม่ทำลายคุณค่าความเป็นของแท้ได้ นอกจากนี้กฎบัตรดังกล่าวยังได้ให้ความสำคัญกับการบันทึกรวมทั้งการเผยแพร่รายงานดังกล่าวด้วย เนื่องจากการบันทึกเป็นการสร้างหลักฐานสำหรับการบูรณะที่จะเกิดขึ้นในอนาคตและการเก็บรักษา รวมทั้ง การเผยแพร่รายงานดังกล่าวจะช่วยให้หลักฐานดังกล่าวสามารถดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืนด้วย

1.2 กฎบัตรฟลอเรนซ์ว่าด้วยการสงวนรักษาสวนประวัติศาสตร์ (Historic Gardens - The Florence Charter 1981)

กฎบัตรนี้ได้รับการรับรองโดยสภาการโบราณสถานระหว่างประเทศในปี พ.ศ. 2524 ในข้อ 6 ได้ให้นิยามไว้ว่า "...คำว่า "สวนประวัติศาสตร์" สามารถนำมาใช้กับทั้งสวนขนาดเล็ก และสวนสาธารณะขนาดใหญ่ ไม่ว่าจะเป็นสวนที่เป็นระเบียบแบบแผนหรือเป็น "สภาพภูมิทัศน์"..." ดังนั้น ในส่วนของพื้นที่สีเขียว และแหล่งธรรมชาติในเมืองเก่าจึงสามารถประยุกต์ใช้แนวทางตามกฎบัตรนี้ทั้งในเรื่องของการบำรุงรักษา การอนุรักษ์ การบูรณปฏิสังขรณ์ การใช้สอย และการปกป้องคุ้มครองโดยกฎหมายหรือโดยการบริหาร มาใช้ในการบริหารจัดการธรรมชาติในเมืองเก่าได้

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าการรักษาความเป็นธรรมชาติเดิมเท่านั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องใช้พันธุ์ไม้ดั้งเดิมในการปลูกทดแทน และด้วยวิธีการดั้งเดิม ซึ่งสำหรับเมืองเก่าแล้วการใช้พันธุ์ไม้พื้นถิ่นจึงเป็นเรื่องที่มีความเหมาะสมมากกว่าการใช้พันธุ์ไม้จากต่างถิ่น

1.3 กฎบัตรเพื่อการปกป้องคุ้มครองและการจัดการมรดกทางโบราณคดี (Charter for the Protection and Management of the Archaeological Heritage 1990)

กฎบัตรนี้ได้รับความเห็นชอบจากการประชุมสามัญของสภาการโบราณสถานระหว่างประเทศในปี พ.ศ. 2533 โดยมีเนื้อหาเกี่ยวเนื่องกับการอนุรักษ์แหล่งโบราณคดี ซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งของเมืองเก่า โดยในกฎบัตรดังกล่าวได้ให้นโยบายเกี่ยวกับการปกป้องคุ้มครองที่ผสมผสานกลมกลืน กฎหมายและการเงิน การสำรวจ การบำรุงรักษาและการอนุรักษ์ การนำเสนอ การให้ข้อมูลและการปฏิสังขรณ์ คุณสมบัติทางวิชาชีพของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการแหล่งโบราณคดี และความร่วมมือระหว่างประเทศ สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการอนุรักษ์แหล่งโบราณคดีในเมืองเก่าได้

1.4 กฎบัตรว่าด้วยมรดกสิ่งก่อสร้างพื้นถิ่น(Charter on the Built Vernacular Heritage 1999)

กฎบัตรนี้ได้ผ่านความเห็นชอบของที่ประชุมสามัญสภาการโบราณสถานระหว่างประเทศ ในปี พ.ศ. 2542 โดยสิ่งก่อสร้างพื้นถิ่นจัดได้ว่าเป็นส่วนสำคัญของเมืองเก่าที่สะท้อนภาพของพัฒนาการของเมืองเก่าได้เป็นอย่างดี กฎบัตรดังกล่าวได้ให้หลักการที่สำคัญในการอนุรักษ์ดังนี้

(1) การอนุรักษ์มรดกสิ่งก่อสร้างพื้นถิ่นต้องดำเนินการโดยผู้เชี่ยวชาญหลายสาขาวิชา ในขณะที่ต้องคำนึงถึงการพัฒนาและความเปลี่ยนแปลงที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ และความจำเป็นที่ต้องเคารพต่อลักษณะเฉพาะทางวัฒนธรรมของชุมชน

(2) ชี้นำงานร่วมสมัยที่อยู่บนสิ่งก่อสร้างพื้นถิ่น กลุ่มของสิ่งก่อสร้างหรือชุมชนพื้นถิ่นควรเคารพคุณค่าทางวัฒนธรรมและลักษณะตามแบบดั้งเดิมของสิ่งเหล่านั้นด้วย

(3) มีเพียงน้อยครั้งมากที่สิ่งก่อสร้างพื้นถิ่นจะสามารถสื่อได้จากโครงสร้างเพียงอย่างเดียว การอนุรักษ์จึงจะดีที่สุดเมื่อทำการบำรุงรักษาและสงวนรักษาไว้ซึ่งลักษณะที่แสดงความเป็นตัวตนของกลุ่มของสิ่งก่อสร้างและชุมชนเป็นรายภูมิภาคไป

(4) มรดกสิ่งก่อสร้างพื้นถิ่นเป็นส่วนหนึ่งที่ผสมผสานกลมกลืนอยู่กับสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรมและความสัมพันธ์นี้ต้องนำมาใช้ในการพิจารณาในการพัฒนาวิธีการในการอนุรักษ์

(5) สิ่งก่อสร้างพื้นถิ่นมิได้รวมเฉพาะรูปทรงทางกายภาพ เนื้อวัสดุของสิ่งก่อสร้าง โครงสร้างและที่ตั้งของสิ่งก่อสร้างนั้นๆ เท่านั้น แต่รวมถึงแนวทางที่สิ่งปลูกสร้างเหล่านี้ถูกใช้สอยและเป็นที่น่าสนใจ รวมทั้งจารีตประเพณีและการรวมกลุ่มเชิงนามธรรมซึ่งผนวกเข้าเป็นส่วนหนึ่งของสิ่งก่อสร้างนั้นด้วยดังนั้น จะเห็นได้ว่ากฎบัตรดังกล่าวค่อนข้างเกี่ยวข้องกับชุมชน รวมทั้งความสัมพันธ์ทั้งกับสิ่งที่เป็นนามธรรมและรูปธรรม การอนุรักษ์สิ่งก่อสร้างพื้นถิ่นจึงเกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ย่านเก่า หรือเมืองเก่าอย่างหลีกเลี่ยงมิได้ การประยุกต์ใช้หลักในการอนุรักษ์ตามกฎบัตรนี้จึงสามารถเป็นไปได้กับการอนุรักษ์เมืองเก่าด้วย

1.5 กฎบัตรระหว่างประเทศว่าด้วยเรื่องการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม (International Cultural Tourism Charter 1999)

กฎบัตรนี้ผ่านความเห็นชอบจากที่ประชุมสภาการโบราณสถานระหว่างประเทศ ในปี พ.ศ. 2542 โดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับหลักการของการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวที่ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม รวมทั้งตัวแหล่งท่องเที่ยวด้วย เพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

1.6 กฎบัตรระหว่างประเทศเพื่อการอนุรักษ์เมืองและชุมชนเมืองประวัติศาสตร์ (Washington Charter 1987)

กฎบัตรนี้เกี่ยวข้องกับโดยตรงกับการอนุรักษ์เมืองเก่า โดยมีสาระสำคัญที่สามารถสรุปโดยสังเขปได้ 11 ข้อ ดังนี้

- (1) กฎบัตรนี้ครอบคลุมพื้นที่ชุมชนประวัติศาสตร์ทั้งใหญ่และเล็ก ทั้งเมือง ใจกลางเมืองหรือย่านประวัติศาสตร์ รวมถึงสิ่งแวดล้อมของพื้นที่ทั้งที่มนุษย์สร้างและธรรมชาติ
- (2) การอนุรักษ์เมืองประวัติศาสตร์และชุมชนเมืองจะต้องรวมเป็นส่วนหนึ่งของนโยบายหรือแผนพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคม
- (3) คุณลักษณะที่ต้องสงวนรักษาไว้ ประกอบด้วย
  - ก. รูปแบบแผนผังของเมืองที่เห็นได้จากการแบ่งพื้นที่ดินและโครงข่ายถนน
  - ข. ความสัมพันธ์ระหว่างอาคารและพื้นที่สีเขียวและพื้นที่โล่ง
  - ค. รูปลักษณ์ภายนอกภายในอาคาร
  - ง. ความสัมพันธ์ระหว่างเมืองหรือชุมชนเมืองและแหล่งที่ตั้ง สภาพแวดล้อมทั้งที่เป็นธรรมชาติและที่มนุษย์สร้าง
    - จ. การใช้สอยที่หลากหลายที่มีอยู่ในเมือง
- (4) การวางแผนการอนุรักษ์เมืองและชุมชนเมืองประวัติศาสตร์ควรมีการศึกษาในหลายสาขาวิชา คือ
  - ก. แผนการอนุรักษ์ต้องให้ความสำคัญกับทุกปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย โบราณคดี ประวัติศาสตร์ สถาปัตยกรรม เทคนิควิทยา สังคมศาสตร์ และเศรษฐศาสตร์
  - ข. ระบุวัตถุประสงค์หลักของแผนการอนุรักษ์ให้ชัดเจน เพื่อให้มาตรการทางกฎหมายการบริหารและการเงินบรรลุตามวัตถุประสงค์นั้น
  - ค. แผนการอนุรักษ์ควรมีเป้าหมายในการสร้างความต่อเนื่องที่กลมกลืนระหว่างชุมชนเมืองประวัติศาสตร์และเมืองในส่วนอื่นๆ
  - ง. แผนการอนุรักษ์ควรกำหนดว่าอาคารใดควรรักษาไว้ อาคารใดควรรักษาไว้ภายใต้ข้อแม้บางประการ อาคารใดที่น่าจะรื้อถอนได้ในกรณีพิเศษจริงๆ
  - จ. ต้องเก็บข้อมูลสภาพที่เป็นอยู่โดยละเอียด
  - ฉ. แผนการอนุรักษ์ควรได้รับการสนับสนุนจากผู้อยู่อาศัยในพื้นที่ประวัติศาสตร์นั้นๆ
- (5) ต้องมีการบำรุงรักษาอย่างต่อเนื่อง
- (6) การใช้สอยและกิจกรรมใหม่ควรเข้ากันได้กับลักษณะของเมืองและชุมชนประวัติศาสตร์ การประยุกต์การใช้สอยพื้นที่ประวัติศาสตร์ให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตปัจจุบันต้องมีการปรับปรุงสาธารณูปโภคด้วยความระมัดระวัง
- (7) การปรับปรุงการพักอาศัยควรเป็นวัตถุประสงค์พื้นฐานข้อหนึ่งของการอนุรักษ์
- (8) ควรมีการควบคุมการจราจรภายในเมืองหรือชุมชนเมืองประวัติศาสตร์และวางผังกำหนดพื้นที่จอดรถเพื่อไม่ให้สิ่งเหล่านี้สร้างความเสียหายแก่สิ่งปลูกสร้างที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ หรือสภาพแวดล้อม
- (9) ต้องไม่มีการก่อสร้างเส้นทางหลักตามผังเมืองผ่านเข้าไปในพื้นที่ประวัติศาสตร์
- (10) เมืองประวัติศาสตร์ควรได้รับการปกป้องคุ้มครองจากภัยธรรมชาติและสิ่งรบกวนต่างๆ เช่น ภาวะมลพิษและแรงสั่นสะเทือนต่างๆ จะต้องนำมาตรการในการป้องกันและซ่อมแซมมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับแต่ละพื้นที่

(11) ควรมีแผนงานการเผยแพร่ข้อมูลแก่ผู้อาศัยในพื้นที่เพื่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ และควรมีมาตรการช่วยเหลือด้านการเงินเพื่อการอนุรักษ์

จะเห็นได้ว่ากฎบัตรต่างๆ ที่กล่าวถึงนี้มีหลักการและแนวทางในการปฏิบัติที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าได้ตั้งนั้น การศึกษาว่าด้วยกฎระเบียบ ข้อกำหนด และกฎหมายที่เกี่ยวข้องภายในพื้นที่เมืองเก่าจึงได้พิจารณาทั้งข้อกำหนด ระเบียบ และวิธีปฏิบัติ ทั้งในส่วนที่เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานและในส่วนที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ ควบคุม บริหารจัดการแหล่งโบราณสถานในพื้นที่เมืองเก่าและส่วนที่เกี่ยวข้องทั้งในบริบทของกฎหมายที่เกี่ยวข้องในระดับสากล และกฎหมายไทยโดยมีการพิจารณาร่วมกันในประเด็นของสิทธิขั้นพื้นฐานของความเท่าเทียมกันของความเป็นมนุษย์กรอบประเพณี การมีส่วนร่วม และการกระจายอำนาจทางการปกครองภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550

2. ระเบียบ กฎหมาย และข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าในประเทศไทย

การพิจารณาเกี่ยวกับระเบียบ กฎหมาย และข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าของประเทศไทยนั้น นอกจากจะต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับนิยามของคำว่า “เมืองเก่า” แล้ว ยังต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับคำว่า “สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม” อีกด้วย โดยที่กองอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (2553) ได้ให้คำนิยามเกี่ยวกับศิลปกรรมว่า หมายถึง สิ่งที่มีมนุษย์ได้สร้างหรือกำหนดขึ้นทั้งในอดีตและปัจจุบันด้วยความสามารถสติปัญญา กำลังกาย กำลังใจและได้รับการยกย่องว่ามีคุณค่าในทางศิลปวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ โบราณคดีและเทคโนโลยี ดังนั้นในการพิจารณาเกี่ยวกับศิลปกรรมดังกล่าว สามารถแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะคือ

(1) ศิลปกรรมที่ใช้งานอยู่ เช่น วัด สถานที่ราชการ อาคารพาณิชย์ บ้านเรือน ย่านวัฒนธรรม

(2) ศิลปกรรมที่ไม่ได้ใช้งาน (ตามหน้าที่เดิม) แล้ว เช่น ซากโบราณสถาน วัดร้าง กำแพงเมือง คูเมือง แหล่งประวัติศาสตร์ และ โบราณคดีอีกทั้งเมื่อกล่าวถึงสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม จะหมายรวมถึงตัวศิลปกรรมและสภาพแวดล้อมที่อยู่โดยรอบ เนื่องจากสิ่งแวดล้อมมีความสำคัญในการช่วยส่งเสริมความงามของศิลปกรรมนั้นให้เด่นชัดยิ่งขึ้น ตัวอย่างของสภาพแวดล้อมศิลปกรรม เช่น ปริณพทล รอบตัวศิลปกรรม หรือ อาณาบริเวณเมืองเก่า หรือชุมชนเมือง ที่แหล่งศิลปกรรมนั้นปรากฏอยู่ตั้งนั้น ในการประมวลระเบียบ กฎหมาย และข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับ

การอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าในประเทศไทยจึงสามารถพิจารณาได้เป็น 2 ลักษณะคือ

(1) กฎระเบียบ ข้อกำหนด และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับตัวศิลปกรรม และ

(2) กฎระเบียบ ข้อกำหนด และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อม และพื้นที่โดยรอบทั้งนี้ระเบียบ กฎหมาย และข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าในประเทศไทยสามารถประมวลได้ดังนี้

(1) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550

(2) พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535

(3) พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535

(4) พระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2518

(5) พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522

(6) พระราชบัญญัติการขุดดินและถมดิน พ.ศ. 2543

(7) พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535

- (8) พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535
- (9) พระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. 2478
- (10) พระราชบัญญัติสถานบริการ พ.ศ. 2509
- (11) พระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ. 2518
- (12) กฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง

ก. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ และเมืองเก่า พ.ศ.2546

ข. ระเบียบกรมศิลปากรว่าด้วยการอนุรักษ์โบราณสถาน พ.ศ. 2528

2.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มีการส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชน และชุมชนในการพัฒนาทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ เช่นเดียวกับที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ทั้งนี้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ได้ให้ความสำคัญของประชาชนและชุมชนในการบริหารจัดการเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

เนื่องจากมาตรการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมนั้น หากมีการประกาศใช้บังคับในพื้นที่ใด อาจมีผลเป็นการลิดรอนสิทธิของเจ้าของที่ดินในการใช้ประโยชน์ที่ดินในกิจการบางประเภท เช่น ห้ามก่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรมในเขตพื้นที่ที่กำหนด หรืออาจห้ามก่อสร้างอาคารที่มีความสูงเกินจากที่กำหนด เป็นต้น ดังนั้น มาตรการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมอาจมีผลกระทบต่อสิทธิในทรัพย์สินของเจ้าของที่ดิน หรือ สิทธิเสรีภาพของประชาชนในการประกอบอาชีพ ด้วยเหตุนี้การศึกษาทำความเข้าใจในหลักการของรัฐธรรมนูญในส่วนนี้จึงมีความสำคัญทั้งนี้รัฐธรรมนูญได้บัญญัติรับรองสิทธิและหน้าที่ของประชาชน ชุมชน และหน่วยงานส่วนท้องถิ่น ตลอดจนแนวนโยบายของรัฐในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการใช้ที่ดินและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย

(1) สิทธิของบุคคลในทรัพย์สินย่อมได้รับความคุ้มครองขอบเขตแห่งสิทธิ และการจำกัดสิทธิจะกระทำได้โดยกฎหมายเท่านั้น ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 41

(2) สิทธิของรัฐในการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ ซึ่งสามารถกระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะ โดยหนึ่งในเหตุผลที่สามารถเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ได้ก็คือ ต้องเป็นการเวนคืนเพื่อการได้มาซึ่งทรัพยากรธรรมชาติ การผังเมือง การส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมการพัฒนาการเกษตร หรือการอุตสาหกรรม การปฏิรูปที่ดิน หรือเพื่อประโยชน์สาธารณะอย่างอื่น ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 42

(3) สิทธิเสรีภาพในการประกอบกิจการหรือประกอบอาชีพและการแข่งขันโดยเสรีและเป็นธรรม จะถูกจำกัดได้ภายใต้อำนาจแห่งกฎหมายตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 43

(4) สิทธิของชุมชนดั้งเดิมในการมีส่วนร่วมในการจัดการ การบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 66

(5) การคุ้มครองสิทธิของบุคคลในการมีส่วนร่วมทั้งรัฐและชุมชนในการบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและหลากหลายทางชีวภาพ และในการคุ้มครอง ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม

เพื่อให้สามารถดำรงชีพอยู่ได้อย่างปกติและต่อเนื่องในสิ่งแวดล้อมที่จะไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพหรือคุณภาพชีวิตของตน

การดำเนินโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมจะกระทำมิได้ เว้นแต่จะได้ศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม รวมทั้ง ได้ให้องค์การอิสระประกอบด้วย ผู้แทนองค์กรเอกชนด้านสิ่งแวดล้อม และผู้แทนสถาบันอุดมศึกษาที่จัดการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมให้ความเห็นประกอบก่อนมีการดำเนินการดังกล่าว ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัตินอกจากนี้ ยังบัญญัติถึงการคุ้มครองสิทธิของบุคคลที่จะฟ้องหน่วยราชการหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ ราชการส่วนท้องถิ่นหรือองค์การอื่นของรัฐ เพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่และยังกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ในการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 67 ในเรื่องดังต่อไปนี้

(1) การจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่อยู่ในเขตพื้นที่

(2) การเข้าไปมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่อยู่นอกเขตพื้นที่ เฉพาะในกรณีที่มีผลกระทบต่อดำรงชีวิตของประชาชนในพื้นที่ของตน

(3) การมีส่วนร่วมในการพิจารณาเพื่อริเริ่มโครงการหรือกิจกรรมในนอกเขตพื้นที่ซึ่งอาจมีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมหรือสุขอนามัยของประชาชนในพื้นที่ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 290 จากหลักการของรัฐธรรมนูญตามที่บัญญัติไว้ดังกล่าว จะเห็นได้ว่ารัฐได้รองรับสิทธิของบุคคลในการใช้ทรัพย์สินของตน ซึ่งการจำกัดสิทธิในการใช้ทรัพย์สินจะกระทำมิได้บังคับของกฎหมายเท่านั้น นอกจากนี้ รัฐยังบัญญัติรองรับสิทธิของประชาชนในการประกอบกิจการหรือประกอบอาชีพ ซึ่งการจำกัดสิทธิเสรีภาพของบุคคลไม่สามารถกระทำได้ แต่มีข้อยกเว้นไว้เฉพาะกรณีที่มีอำนาจตามกฎหมาย ซึ่งกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมก็เป็นกรณีหนึ่งที่รัฐสามารถจำกัดสิทธิในการใช้ที่ดินและเสรีภาพในการประกอบกิจการหรืออาชีพของประชาชน

2.2 พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535

พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 มีสาระสำคัญคือ การกำหนดโครงสร้างการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมใหม่ (การจัดตั้งหน่วยงานระดับกรมจำนวน 3 หน่วยงานที่รับผิดชอบงานสิ่งแวดล้อม ได้แก่ สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม กรมควบคุมมลพิษ และกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม) การกระจายอำนาจการจัดการสิ่งแวดล้อมไปสู่ระดับจังหวัดและท้องถิ่น การจัดตั้งกองทุนสิ่งแวดล้อม การสนับสนุนบทบาทขององค์กรพัฒนาเอกชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการจัดทำแผนการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมในระยะยาว 20 ปี แผนการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม และแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมในระดับจังหวัดการกำหนดเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม เป็นมาตรการหนึ่งในการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม โดยการกำหนดให้พื้นที่ใดๆ ทั้งของรัฐและเอกชนที่ยังไม่ได้ถูกประกาศให้เป็นเขตอนุรักษ์ตามกฎหมายฉบับนี้หรือกฎหมายอื่น และมีเงื่อนไขตามความในมาตรา 43-45 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ทั้งนี้ การประกาศเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อมมีวัตถุประสงค์ในการประกาศเพื่อ

(1) ป้องกันพื้นที่ที่มีลักษณะเฉพาะตามธรรมชาติหรือมีคุณค่าทางธรรมชาติ ศิลปกรรม ที่ยังไม่มีกฎหมายในเรื่องของการอนุรักษ์เข้ามาคุ้มครองดูแลพื้นที่จากการถูกทำลายหรือได้รับผลกระทบจากการกระทำของมนุษย์

(2) ควบคุมและแก้ไขปัญหาคอนกรีตสิ่งแวดล้อมที่รุนแรงเข้าชั้นวิกฤตในพื้นที่ที่มีกฎหมายต่างๆ ควบคุมอยู่แล้วให้กลับคืนสู่สภาพเดิมภายในกำหนดระยะเวลา

(3) ควบคุมการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้ถูกต้องสอดคล้องกับสภาพของพื้นที่และคุ้มครองประโยชน์มากที่สุดมาตราที่เกี่ยวข้องกับเรื่องพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม ในพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535

2.3 พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535

พระราชบัญญัติฉบับนี้เป็นกฎหมายที่มีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับโบราณสถาน โบราณวัตถุ ที่พบในพื้นที่เมืองเก่า จึงเป็นกฎหมายที่ปกป้องคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมที่มีประสิทธิภาพที่สุด สามารถใช้เป็นหลักในการขึ้นทะเบียนโบราณสถาน โบราณวัตถุ เพื่อความสะดวกในการดูแล จัดการภายในพื้นที่สาระสำคัญที่ได้บัญญัติไว้ในหมวดที่ 1 เกี่ยวกับโบราณสถาน

ตามนัยแห่งพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 มาตรา 7 มอบอำนาจให้อธิบดีกรมศิลปากร มีอำนาจในการกำหนดเขตโบราณสถาน ตามความหมายของ โบราณสถานตามมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติฉบับนี้ หมายความว่า อสังหาริมทรัพย์ ซึ่งโดยอายุหรือโดยลักษณะแห่งการก่อสร้าง หรือโดยหลักฐานเกี่ยวกับประวัติของอสังหาริมทรัพย์นั้น เป็นประโยชน์ทางศิลปะ ประวัติศาสตร์ หรือโบราณคดี ทั้งนี้ให้สถานที่ที่เป็นแหล่งโบราณคดี แหล่งประวัติศาสตร์ และอุทยานประวัติศาสตร์ด้วย และตามนัยแห่งพระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ. 2518 กำแพงเมือง-คูเมืองเป็นที่ดินของรัฐ ถือเป็นที่ราชพัสดุ อยู่ในความดูแลของกรมธนารักษ์ จะเห็นได้ว่า ตามความหมายของคำว่า “แหล่งศิลปกรรม” ของสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ครอบคลุมความหมายเดียวกันกับโบราณสถานตามพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 ดังนั้น กำแพงเมือง-คูเมือง ตามพระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ. 2518 จึงเป็นโบราณสถานด้วย

2.4 พระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2518

พระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2518 เป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการวางผังเมืองโดยตรง เนื้อหาประกอบด้วย 11 หมวด 84 มาตรา โดยกล่าวถึงคณะกรรมการผังเมือง การสำรวจเพื่อวางและจัดทำผังเมืองรวม หรือผังเมืองเฉพาะการบังคับใช้ผังเมืองรวม การวางและจัดทำผังเมืองเฉพาะ คณะกรรมการบริหารการผังเมืองส่วนท้องถิ่น การรื้อ ย้าย หรือตัดแปลงอาคาร การอุทธรณ์ บทเบ็ดเสร็จและบทกำหนดโทษ พระราชบัญญัติฉบับนี้เป็นกฎหมายที่วางหลักเกณฑ์และวิธีการวางผังเมืองเท่านั้น พระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2518 ถือเป็นกฎหมายสำคัญในการให้อำนาจหน่วยงานของรัฐในการกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ซึ่งหน่วยงานหลักที่บังคับใช้กฎหมายผังเมือง คือ กรมโยธาธิการและผังเมือง และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพระราชบัญญัติฉบับนี้เกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิดกับพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 และมาตรการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม ซึ่งพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้กำหนดค่านิยมเกี่ยวกับการผังเมืองไว้ในการกำหนดเขตผังเมืองในปัจจุบันนั้น มีการดำเนินการ ดังนี้

(1) การกำหนดผังเมืองรวม กรมโยธาธิการและผังเมืองจะเป็นผู้ดำเนินการ ซึ่งขอบเขตที่กำหนดอาจเป็นพื้นที่จังหวัด อำเภอ ตำบล หรือคาบเกี่ยวกันในระหว่างพื้นที่ดังกล่าว การกำหนดเขตผังเมืองรวมกระทำโดยกฎกระทรวง ในขั้นตอนของการดำเนินการนั้น หน่วยงานของรัฐต้องปฏิบัติตามขั้นตอนของวิธีการตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ.2518 กฎกระทรวงและระเบียบที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติดังกล่าวขั้นตอนและวิธีการวางผังเมืองจึงถือเป็นสาระสำคัญในการวางผังและจัดทำผังเมืองรวม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในขั้นตอนของการเปิดโอกาสให้ประชาชนผู้เป็นเจ้าของหรือผู้ครอบครองที่ดินในเขตผังเมืองรวมได้มีส่วนร่วมอย่างน้อยที่สุดสองขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่หนึ่ง โดยการจัดให้มีการปิดประกาศเขตผังเมืองรวมแล้วจัดให้มีการประชุมเพื่อรับฟังข้อคิดเห็นประชาชนไม่น้อยกว่า 1 ครั้ง และขั้นตอนที่สอง คือ หลังจากที่ผังเมืองรวมได้ผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการผังเมืองแล้ว จะต้องนำผังเมืองรวมดังกล่าวมาปิดประกาศ 90 วัน เพื่อให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้ตรวจสอบและจัดทำคำร้องขอแก้ไขเกี่ยวกับข้อกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินต่อไป หลังจากที่ดำเนินการวางและจัดทำผังเมืองรวมแล้วเสร็จ หน่วยงานที่ดำเนินการวางผังจะได้จัดทำเป็นกฎกระทรวง เสนอต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยลงนามเพื่อใช้บังคับต่อไป โดยจะมีอายุการใช้บังคับ 5 ปีเมื่อประกาศใช้บังคับผังเมืองรวมดังกล่าวแล้ว ทำให้ผู้ที่เป็นเจ้าของหรือครอบครองที่ดินในเขตผังเมืองรวม ไม่ว่าจะเป็นส่วนราชการหรือเอกชนจะต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎกระทรวงกล่าวคือ จะต้องใช้ประโยชน์ที่ดินให้เป็นไปตามกฎกระทรวงกำหนดไว้ เว้นแต่เจ้าของหรือผู้ครอบครองที่ดินนั้นได้ใช้ประโยชน์ที่ดินมาก่อนก็สามารถใช้ต่อไปได้ แต่ถ้าคณะกรรมการผังเมืองเห็นว่า การใช้ประโยชน์ที่ดินเช่นนั้นต่อไป จะมีผลกระทบต่อชุมชนในเรื่องของสุขลักษณะ ความปลอดภัยและสวัสดิภาพของสังคมแล้ว ก็มีอำนาจในการกำหนดเงื่อนไขสำหรับการใช้ประโยชน์ที่ดินนั้นได้ และเพื่อให้การใช้บังคับตามผังเมืองรวมดังกล่าวบรรลุผล กฎกระทรวงดังกล่าวจึงได้กำหนดให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ในการควบคุมการก่อสร้างอาคาร หรือประกอบกิจการในเขตผังเมืองรวมปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎกระทรวง

(2) การกำหนดผังเมืองเฉพาะ เนื่องจากการวางและจัดทำผังเมืองเฉพาะ เป็นกรณีของการใช้อำนาจที่มีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนค่อนข้างรุนแรง เพราะจะมีผลเป็นการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ตามที่กฎหมายได้กำหนดไว้ และเป็นผังที่ได้ให้อำนาจแก่หน่วยงานของรัฐค่อนข้างมาก และมีขั้นตอนวิธีการดำเนินงานที่สลับซับซ้อน ทั้งยังกำหนดให้การประกาศใช้บังคับต้องจัดทำเป็นพระราชบัญญัติ จึงยังไม่ปรากฏว่าได้มีการดำเนินการวางและจัดทำผังเมืองเฉพาะตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ.2518 แต่อย่างไรก็ตามพระราชบัญญัติฉบับนี้สามารถกำหนดพื้นที่เมืองเก่าให้เป็นพื้นที่อนุรักษ์เมืองได้ ในกฎกระทรวงผังเมืองรวม หรือกำหนดพื้นที่อนุรักษ์เพื่อดำเนินโครงการต่างๆ โดยประกาศเป็นผังเมืองเฉพาะ ซึ่งต้องออกเป็นพระราชบัญญัติการผังเมืองเฉพาะ ดังปรากฏรายละเอียดของการสำรวจเพื่อวางและจัดทำผังเมืองรวมหรือผังเมืองเฉพาะในหมวดที่ 2 การวางและจัดทำผังเมืองรวมในหมวดที่ 3 และการวางและจัดทำผังเมืองเฉพาะในหมวดที่ 5 ซึ่งในมาตรา 28 อนุมาตราที่ 3 ข้อ (ฉ) และ (ข) ได้มีการระบุอย่างชัดเจนถึงสาระสำคัญของแผนผังเมืองหรือแผนผังบริเวณว่าสามารถออกแผนผังกำหนดบริเวณของสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมที่สำคัญของเมืองเก่า

2.5 พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522

พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 เป็นกฎหมายอีกฉบับหนึ่งที่มีความเกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2518 และมาตรการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมอย่างใกล้ชิด ทั้งนี้ หลังจากที่ได้มีการวางและจัดทำผังเมืองรวมแล้ว การอนุญาตให้ก่อสร้างอาคารเพื่อประกอบกิจการจะต้องดำเนินการให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงดังกล่าว ทั้งนี้ เพื่อก่อให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อย สวยงาม ป้องกันผลกระทบและการรบกวนซึ่งกันและกันระหว่างเจ้าของหรือผู้ครอบครองอาคารด้วยกัน กฎหมายฉบับนี้จึงเป็นการช่วยในการกำหนดเขตการใช้ประโยชน์ที่ดิน การกำหนดมาตรการต่างๆ ภายในเขตการใช้ประโยชน์ ที่ดิน ดังกล่าวจึงจะต้องดำเนินการให้สอดคล้องกัน รวมทั้งการออกกฎกระทรวงเพื่อควบคุมการก่อสร้างอาคาร การใช้หรือเปลี่ยนแปลงการใช้อาคารบางชนิดบางประเภทด้วยการควบคุมการใช้ประโยชน์ที่ดิน ภายในพื้นที่สงวน และพื้นที่อนุรักษ์เพื่อการก่อสร้างอาคารนั้น สามารถใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องในการควบคุมดูแลได้ซึ่งกฎหมายเกี่ยวกับอาคารนั้นประกอบด้วย

(1) พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522

(2) พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535

(3) พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2543

(4) พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2550 ทั้งนี้ พระราชบัญญัติ ควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 ได้ให้อำนาจแก่ราชการส่วนท้องถิ่น ได้แก่ เทศบาล สุขาภิบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดให้เป็นราชการส่วนท้องถิ่น ในการออกข้อบัญญัติท้องถิ่น หมายถึง กฎซึ่งออกโดยอาศัยอำนาจนิติบัญญัติของราชการส่วนท้องถิ่น เช่น เทศบัญญัติ ข้อบังคับตำบล ข้อบัญญัติจังหวัด เป็นต้นในการควบคุมอาคาร

ในการควบคุมอาคารนั้น กฎหมายให้อำนาจเจ้าพนักงานท้องถิ่นบังคับใช้เพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายไว้หลายประการ เช่น ห้ามก่อสร้างตัดแปลง หรือเคลื่อนย้ายอาคาร ควบคุมการรื้อถอนอาคาร การขออนุญาตก่อสร้าง และเมื่อขออนุญาตแล้วห้ามมิให้ก่อสร้างผิดไปจากแบบแปลน นอกจากนี้กฎหมายยังบัญญัติถึงการควบคุมการใช้อาคาร เช่น อาคารคลังสินค้า อาคารสำหรับใช้ในการพาณิชยกรรม อุตสาหกรรม การศึกษา สาธารณสุข รวมทั้งการเข้าออกของรถนั้นเพื่อการอื่น และหากมีการฝ่าฝืนข้อบัญญัติของกฎหมายดังกล่าว ได้มีการบัญญัติบทลงโทษไว้ ซึ่งมีทั้งโทษจำคุกและโทษปรับ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 65-74 แห่งพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 ในส่วนของมาตรการทางการปกครองนั้น กฎหมายกำหนดให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นเป็นผู้มีอำนาจอนุญาตให้ก่อสร้าง ตัดแปลง รื้อถอน เคลื่อนย้าย รับรองการใช้ หรือเปลี่ยนแปลงการใช้อาคารและรับรองการตรวจสอบอาคาร เช่น ถ้ามีการก่อสร้างตัดแปลงอาคารโดยไม่ได้รับอนุญาต และอาคารนั้นยังก่อสร้างไม่แล้วเสร็จเจ้าพนักงานท้องถิ่นสามารถดำเนินการสั่งระงับการก่อสร้าง หรือตัดแปลงอาคารที่กระทำการฝ่าฝืน หรือสั่งห้ามใช้อาคาร

ตลอดจนประกาศของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยซึ่งออกตามความในพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ.2522 นั่นคือการสร้างอาคารยังอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายต่างๆ ดังที่กล่าวถึงแล้ว และในกฎกระทรวงฉบับนี้ยังได้กำหนดให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นเป็นผู้มีอำนาจในการพิจารณาว่าอาคารดังกล่าวมีความสอดคล้องกับกฎหมายตามที่ได้กล่าวถึงแล้วหรือไม่ อีกทั้งยังสามารถแจ้งให้ผู้ดำเนินการแก้ไขปรับปรุงแบบของอาคาร ซึ่งผู้ดำเนินการมีหน้าที่ต้องแก้ไขตามข้อเสนอแนะจากเจ้าพนักงานท้องถิ่น ตามที่ได้กำหนดไว้ในข้อ 3 ด้วยอย่างไรก็ตาม เพื่อให้อาคารที่ถูกยกเว้นไม่ต้องขออนุญาตตามกฎหมายมีลักษณะที่สอดคล้องกับบริบท

ของความเป็นเมืองเก่า จังหวัดควรออกประกาศจังหวัดเพื่อกำหนดลักษณะของอาคารเหล่านั้นไว้ด้วย ทั้งในเรื่องของความสูงรูปแบบของอาคาร ฯลฯ

2.6 พระราชบัญญัติการขุดดินและถมดิน พ.ศ. 2543

พระราชบัญญัติการขุดดินและการถมดิน พ.ศ. 2543 มีวัตถุประสงค์เพื่อประโยชน์ในการป้องกันอันตรายที่เกิดจากการขุดดินหรือถมดิน ถ้าการขุดดินหรือถมดินอาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สินของบุคคล หรืออาจก่อให้เกิดอันตรายต่อประชาชน รัฐมนตรีจะประกาศกำหนดให้ใช้บังคับพระราชบัญญัตินี้ในท้องที่อื่นนอกจากท้องที่ตามวรรคหนึ่งตามที่เห็นว่าจำเป็นก็ได้การตราพระราชบัญญัติฉบับนี้ เป็นการให้อำนาจราชการส่วนท้องถิ่นในการควบคุมดูแลการขุดดินและถมดินในพื้นที่ ซึ่งสามารถนำมาปรับใช้ในการจัดการพื้นที่เมืองเก่าได้ เนื่องจากในพื้นที่อนุรักษ์ของเมืองมีการดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการขุดดิน และถมดินที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมภายในพื้นที่ได้

2.7 พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535

พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 มีเจตนาเพื่อให้ประชาชนมีสุขภาพดี มีความเป็นอยู่ที่เหมาะสมต่อการดำรงชีวิต ทั้งป้องกันและป้องปรามไม่ให้ผู้ใดกระทำการใดๆ ที่อาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพของผู้อื่น พระราชบัญญัติ

ฉบับนี้มีความครอบคลุมบังคับใช้ในเรื่องต่างๆ ได้แก่

1. การควบคุมและกำจัดสิ่งปฏิกูล (อุจจาระ ปัสสาวะสิ่งโสโครก) และมูลฝอย (ขยะ) ที่เกิดจากครัวเรือนหรือชุมชน

2. การดูแลอาคารให้ถูกสุขลักษณะ (สะอาด ไม่สกปรกกรงรัง โครงสร้างไม่แตกร้าว หรือปล่อยให้คนอยู่มากเกินไป คือ มีคนอาศัยอยู่เกินกว่าหนึ่งคนต่อพื้นที่สามตารางเมตร)

3. การควบคุมดูแลกิจการที่เกี่ยวกับอาหาร ได้แก่ ตลาดสดกิจการร้านอาหาร การขายของชำ หาบเร่แผงลอย ให้ถูกสุขลักษณะ

4. การควบคุมดูแลกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ หมายถึงกิจการที่มีกระบวนการผลิตหรือให้บริการที่อาจก่อให้เกิดมลพิษ หรืออาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพของประชาชนที่อยู่บริเวณข้างเคียงหรือผู้ใช้บริการกิจการนั้น มีทั้งหมด 133 ประเภทกิจการ ตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข

5. การกำหนดเป็นเขตห้ามเลี้ยงหรือปล่อยสัตว์ เช่น ช้าง ม้า โค กระบือ หรือห้ามเลี้ยงสัตว์เกินกว่าจำนวนที่กำหนด หรือให้เลี้ยงได้โดยต้องปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อการป้องกันปัญหาด้านสุขลักษณะ และไม่ก่อเหตุเดือดร้อนรำคาญ

6. การกำหนดเขตจำหน่ายสินค้าในที่หรือทางสาธารณะ เพื่อให้มีความเป็นระเบียบไม่เป็นปัญหาต่อชุมชนนอกจากนี้ พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 ยังให้อำนาจแก่ท้องถิ่นในการออกข้อกำหนดท้องถิ่น คือ ให้อำนาจแก่เทศบาลในการออกเทศบัญญัติ และองค์การบริหารส่วนตำบล ในการออกข้อบังคับตำบลโดยในเนื้อหาของ พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535กล่าวไว้หลักๆ ว่า ท้องถิ่นสามารถออกข้อกำหนดฯ ของตนเองอะไรได้บ้าง เช่นในเรื่องของตลาด ท้องถิ่นสามารถกำหนดสุขลักษณะของผู้ขายของในตลาดได้ว่าต้องปฏิบัติตนอย่างไร เป็นต้น โดยพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 นี้ไม่ได้กำหนดว่าท้องถิ่นจะออกข้อกำหนดอย่างไร เพราะเจตนารมณ์ของกฎหมายนี้คือการให้ท้องถิ่นสามารถออกข้อกำหนดให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ สภาพความเป็นอยู่ของประชาชนในพื้นที่นั้นๆ ทำให้เป็นกฎหมายที่สามารถบังคับใช้ในทุกท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสม

2.8 พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535

พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 ได้กล่าวถึงประเภทของโรงงานการขออนุญาต ประกอบกับกฎกระทรวงเกี่ยวกับทำเล ที่ตั้งสถานที่ประกอบกิจการโรงงาน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการนำมาบังคับใช้ในพื้นที่เมืองเก่า แบ่งออกได้เป็น 3 จำพวกได้แก่

โรงงานจำพวกที่ 1 เป็นโรงงานที่มีแรงม้ารวมของเครื่องจักร 5-20 แรงม้า และ/หรือ มีจำนวนคนงาน 7-20 คน และสามารถประกอบกิจการได้ทันที และต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในกฎกระทรวงและประกาศกระทรวง ส่วนโรงงานที่มีมลภาวะให้จัดเป็นโรงงานจำพวกที่ 3

โรงงานจำพวกที่ 2 เป็นโรงงานที่มีแรงม้าของเครื่องจักรมากกว่า 20 แรงม้า แต่ไม่เกิน 50 แรงม้า และ/หรือ มีจำนวนคนงานมากกว่า 20 คน แต่ไม่เกิน 50 คน โรงงานจำพวกนี้ไม่ต้องขออนุญาตประกอบกิจการโรงงาน แต่ต้องแจ้งให้เจ้าหน้าที่ทราบเมื่อเริ่มประกอบกิจการ และยังคงต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในกฎกระทรวงและประกาศกระทรวง ส่วนโรงงานที่มีมลภาวะให้จัดเป็นโรงงานจำพวกที่ 3

โรงงานจำพวกที่ 3 เป็นโรงงานที่มีภาวะมลพิษ และมีแรงม้าของเครื่องจักรมากกว่า 50 แรงม้า และ/หรือ มีจำนวนคนงานมากกว่า 50 คนซึ่งโรงงานประเภทนี้จะต้องขอใบอนุญาตก่อน จึงจะสามารถประกอบกิจการได้ประกอบกับกฎกระทรวงฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2535) ออกตามความในพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 กำหนดเกี่ยวกับที่ตั้ง สภาพแวดล้อมลักษณะอาคารและลักษณะภายในของโรงงาน

2.9 พระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. 2478

ในพระราชบัญญัตินี้ “รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้ทำหน้าที่รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ “โรงแรม” หมายความว่า บรรดาสถานที่ทุกชนิดที่จัดตั้งขึ้นเพื่อรับสินจ้างสำหรับคนเดินทางหรือบุคคลที่ประสงค์จะหาที่อยู่หรือที่พักชั่วคราว

2.10 พระราชบัญญัติสถานบริการ พ.ศ. 2509

ในพระราชบัญญัตินี้สถานบริการ หมายความว่า สถานที่ที่สร้างขึ้นเพื่อให้บริการ โดยหวังประโยชน์ในการค้า ดังต่อไปนี้

- (1) สถานเต้นรำ รำวง หรือร้องเงี้ยว ประเภทที่มีและประเภทที่ไม่มีหญิงพาดเนอร์บริการ
- (2) สถานที่ที่มีอาหาร สุรา น้ำชา หรือเครื่องดื่มอย่างอื่นจำหน่ายและบริการโดยมีหญิงบำเรอสำหรับปรนนิบัติลูกค้า หรือโดยมีที่สำหรับพักผ่อนหลับนอนหรือมีบริการนวดให้แก่ลูกค้า
- (3) สถานอาบน้ำ นวด หรืออบตัว ซึ่งมีผู้บริการให้แก่ลูกค้า
- (4) สถานที่ที่มีอาหาร สุรา น้ำชา หรือเครื่องดื่มอย่างอื่นจำหน่าย โดยจัดให้มีการแสดงดนตรี หรือการแสดงอื่นใดเพื่อการบันเทิงพนักงานเจ้าหน้าที่ สำหรับกรุงเทพมหานคร หมายความว่าถึงผู้บัญชาการตำรวจนครบาล ในจังหวัดอื่นหมายความว่า ผู้ว่าราชการจังหวัด (มาตรา 3 แก้โดย พรบ. สถานบริการ (ฉ. 2) พ.ศ. 2525) (มาตรา 3 (4) แก้โดย พรบ. สถานบริการ (ฉ. 3) พ.ศ. 2525 นัย ม.3)

2.11 พระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ. 2518

พระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ. 2518 เป็นกฎหมายที่บัญญัติขึ้นโดยเฉพาะเพื่อใช้ในการจัดระเบียบที่ราชพัสดุ โดยให้กระทรวงการคลังมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการนี้

2.12 กฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง

2.12.1 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ และเมืองเก่า พ.ศ. 2546

เป็นระเบียบที่กำหนดกรอบและโครงสร้างองค์กรในการอนุรักษ์เมืองเก่าเช่น การกำหนดนิยามและความหมายของเมืองเก่า การจัดตั้งและขอบเขตการดำเนินงานความรับผิดชอบของคณะกรรมการ และการจัดตั้งคณะอนุกรรมการที่เกี่ยวข้องทั้งส่วนกลางและส่วนท้องถิ่น ซึ่งจะก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการดำเนินงาน โดยหน่วยงานส่วนท้องถิ่นสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการได้โดยตรง

2.12.2 ระเบียบกรมศิลปากรว่าด้วยการอนุรักษ์โบราณสถาน พ.ศ. 2528

ระเบียบนี้ถือว่าเป็นกฎบัตรของประเทศไทยเกี่ยวกับการอนุรักษ์โบราณสถาน ซึ่งได้ให้อำนาจกรมศิลปากรในฐานะที่เป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่ควบคุม ดูแล รักษา โบราณสถานอันเป็นสมบัติและหลักฐานทางประวัติศาสตร์ของชาติ ในการอนุรักษ์โบราณสถานเป็นไปด้วยความถูกต้อง ทั้งทางด้านศิลปะประวัติศาสตร์และโบราณคดี รวมทั้งให้มีความสัมพันธ์กับสภาพเศรษฐกิจ สังคมและประเพณีและวัฒนธรรม โดยสามารถตั้งคณะกรรมการเพื่อทำหน้าที่พิจารณาควบคุม ดูแล การอนุรักษ์โบราณสถานได้ ทั้งนี้ อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 10 และมาตรา 11 แห่งพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 ในการออกระเบียบดังกล่าว